

קונטרס

נעים העליון

ספורים נפלאים אמרות טהורות ושיחות קדש
אודות הרב הקדוש מורנו הרב
רבי אלימלך מליז'ענסק זכותו יגן עלינו
בן הרב הקדוש רבי אליעזר ליפמאן זיע"א
ותלמיד מרן המגיד 'הגדול' מ'מעזריטש זיע"א

שנמסרו ברבן על ידי
הרב הקסיד רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל
ולקטו אחת לאחת מתוך סדרת הספרים
'שיח שרפי קדש' - ברסלב

יצא לאור
לרגל יומא דהלולא - כ"א אדר
בהשתדלות אגדת "משך הנחל"
להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זיע"א

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלא במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה של הדפסת ספרי רבינו ומסר נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה כתב הדפיס והפיץ אלפים ורבבות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

רה"ח רבי **אברהם נחמן שמחה**

ב"ר אלעזר **זוייזהנדלר** זצ"ל

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
גלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה

דפס בארץ ישראל על גיר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו המעוניינים לקבל חינם את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן.
כמ"כ ניתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריכם שהלכו לעולמם

דבר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056
טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579
לתרומת קודש עבור הדפסת ספרי רביז"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-4-37621

©

copyright

שיח שרפי קודש

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה, תרגום, איכסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות מפורשת בכתב מהמלכה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הנ"ל וכן שלא ייעשה בו שימוש שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עוולה

נעם העליון

פַּעַם אַחַת סִפֵּר מֵעֵינַי הַבְּטָחוֹן, וְאָמַר שֵׁשׁ צַדִּיקִים שָׂאִין מִנִּיחִים אֶצְלָם מִמוֹן מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שְׁמִסְפָּרִין מִכַּפְמָה צַדִּיקִים גְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ לְפָנֵינוּ, כְּגוֹן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל וְהַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הָרַב אֱלִימֶלֶךְ ז"ל וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם הָיוּ מִפְּזָרִין כָּל הַמָּמוֹן שֶׁהָיָה בְּיָדָם, וְלֹא הִנִּיחוּ אֶצְלָם שׁוּם מָמוֹן מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר שֶׁצָּרִיכִין לִהְיוֹת לְזֶה 'בְּרִיָּה' [אִישׁ חֵיל] גְּדוֹל, לִהְיוֹת חֲזָק בְּהַבְּטָחוֹן וְלַעֲמֹד עַל עַמְדוֹ, כִּי אִם שׁוֹגִים בְּזֶה תְּנוּעָה קְלָה בְּעֵלְמָא - לֹא טוֹב. אָבֵל יֵשׁ מַעֲלָה גְבוּהָה יִתְרָה בְּיוֹתֵר, דִּהְיֵנוּ שֶׁהַצַּדִּיק הָאֲמֵתִי יַחֲזִיק אֶצְלוֹ הַמָּמוֹן, וְזֶה קָשָׁה יוֹתֵר, הֵינּוּ כִּי עֲבוּדָה זֹו גְבוּהָה וְכַבֵּדָה בְּיוֹתֵר; כִּי הוּא ז"ל לֹא הָיָה מִתְּנַהֵג הַנְּהַגָּה הַזֶּה, וְאָמַר כְּמָה פְּעָמִים שָׁזָה קָשָׁה וְכַבֵּד יוֹתֵר, הֵינּוּ לְהַחֲזִיק אֶצְלוֹ הַמָּמוֹן וְלִבְלִי לְפָזְרוֹ בְּכָל יוֹם לְצַדָּקָה וְכִיּוֹצֵא - זֶה קָשָׁה וְכַבֵּד יוֹתֵר הַרְבֵּה. וְהוֹכִיחַ וַיְבַרֵּר לְעֵינֵינוּ שֶׁהָאֲבוֹת הָיוּ מַחֲזִיקִים אֶצְלָם מָמוֹן, כִּי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב הָיוּ כָּלָם עֹשִׂירִים מִפְּלָגִים, וַיַּעֲקֹב אָבִינוּ כִּשְׁפָא לְשִׁכְּם קָנָה מִיַּד חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה (בְּרֵאשִׁית ל"ט), וְהֵיכֵן הָיָה לוֹ מְעוֹת כָּל כֵּן? וְכֵן אַבְרָהָם כִּשְׁקָנָה מְעַרְתַּת הַמִּכְּפָלָה (בְּרֵאשִׁית כ"ג), וְכֵן מִבְּאֵר עוֹד מִהַפְּסוּקִים וּמִדְּרָשִׁים שֶׁהָיָה מִנַּח אֶצְלָם מְעוֹת; וְאָמַר שֶׁעֲבוּדָה זֹו גְבוּהָה וְכַבֵּדָה יוֹתֵר אֶצְלָ גְדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים הָאֲמֵתִיִּים הַמִּפְּלָגִים בְּמַעֲלָה גְבוּהָה בְּיוֹתֵר:

[חיי מוהר"ן סימן תצ"ט]

ב

פַּעַם אַחַת סֵפֶר מְקַדְּשֵׁת הָרַב הַקְּדוֹשׁ מְפֹלְנָאָה, וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ ז"ל
 וְאָמַר: אֵף עַל פִּי שְׁסִפְרוּ 'תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף' וְכֵן שָׂאָר סִפְרֵי
 ז"ל, כְּלָם קְדוּשִׁים וְנִפְלְאִים מְאֹד כִּידוּעַ וּמִפְרָסָם, אֵף עַל פִּי כֵן קְדֻשַׁת
 מְדֻרְגַת הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַנֵּ"ל בְּעִצְמוֹ הִיָּה לְמַעְלָה הַרְבֵּה מִמָּה שֶׁנִּרְאָה וּמוֹכֵן
 מִתּוֹךְ סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים. וְכֵן כְּשֶׁרְאָה אֶת הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ 'נַעַם אֱלִימֶלֶךְ'
 הִתְפַּלָּא מְאֹד, וְאָמַר שֶׁקְדֻשַׁת מַעְלַת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ ז"ל נִשְׁגָּבָה
 לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִמָּה שֶׁנִּרְאָה וּמוֹכֵן מִתּוֹךְ סִפְרוֹ הַנֵּ"ל, וְגַם בְּקְדֻשַׁת אַחֵר
 הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי זִוְסְיָא ז"ל הַפְּלִיג מְאֹד מְאֹד וְכוּ' כִּידוּעַ אֲצִלְנוּ (ע"י לעיל
 סי' תקיח).

[חיי מוהר"ן סימן תקנ"ג]

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ אָמַר: "ס'אִיז דָּא אַזְעֵלְכֶע וואס זייער סֵפֶר איז הֶעֱכָעַר
 פֿון זיי, עַר זָאגט אַזְעֵלְכֶע הַשְּׁגוֹת וואס עַר הָאֵלֶט נִיט דַּעֲרַבֵּי;
 ס'אִיז דָּא אַזְעֵלְכֶע צַדִּיקִים וואס דַּעַר סֵפֶר איז גְּלִיּוֹף מִיט זיי, בֵּי וואס
 עַר הָאֵלֶט; אָבַעַר די צַדִּיקִי אַמַּת, וויפֿל עַר זָאגט - איז עַר נֶאֱדָה הֶעֱכָעַר"
 - "יֵשׁ כְּאֵלּוֹ שְׁסִפְרָם גְּבִיָּה וְנִשְׁגָּב מֵהֶם, הֵינּוּ שְׂאוּמְרִים כְּאֵלּוֹ הַשְּׁגוֹת שְׂאִין
 הֵם עוֹמְדִים וְאוֹחֲזִים בָּהֶן; וְכֵן יֵשׁ כְּאֵלּוֹ צַדִּיקִים שֶׁהַסֵּפֶר שׁוּה לָהֶם,
 שְׁהוּא לְפִי מְדֻרְגַת עֲרָכָם; אָבַל הַצַּדִּיקִי אַמַּת, כֹּל כְּמָה שְׂאוּמְרִים -
 עוֹמְדִים הֵם בְּמְדֻרְגָה גְּדוּלָּה יוֹתֵר."

וְעֵינַי 'חיי מוהר"ן' בְּסִימָן תְּקַנ"ג מַה שֶׁאָמַר רַבְּנֵי עַל הַסִּפְרִים הַקְּדוּשִׁים
 וְהַנִּפְלְאִים 'תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף' וְנַעַם אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁקְדֻשַׁת מְדֻרְגַתָּם
 שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁכְּתוּבִים נִשְׁגָּבָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּרְאָה
 וּמוֹכֵן מִתּוֹךְ סִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים: [שיח שרפי קודש חלק ג' סימן תתק"ל]

העולם אומרים שהחבור 'נעם אלימלך' חברוהו שני האחים הקדושים, ועל כן נקרא בשם 'נעם אלימלך', כי 'נעם' בלע"ז הוא 'זוסיע', והוא על שם אחיו רבי זוסיא, וכן על שם רבי אלימלך בעצמו, והינו 'נעם' - אלימלך:

ג

הסברא אומרת שהיות שנולד רבנו וגדל במעז'בוז' בבית סבו הבעל שם טוב הקדוש^א, ושם היו מתאספים כידוע כל הצדיקים בני החבריא של הבעל שם טוב מפעם לפעם, על כן מסתבר שראוהו ופגשו שם גם את האחים הקדושים הצדיקים הרב רבי זוסיא מאניפאליי ואחיו הרב רבי אלימלך מליז'ענסקי, וכן את רבי פנחס קאריצער^י; אך אין יודעים ואי אפשר לידע בזה דבר מברר:

[שיח שרפי קודש חלק א' סימן י"ג]

ד

לענין שמונה בעלי הזכרונות המבארים בספר 'ספורי מעשיות' במעשה מהשבעה בעטלערס (מעשה יג) במעשה מהיום הראשון, מקבל שרבנו הקדוש אמר שאחד מהם היה הצדיק הקדוש הרב רבי אלימלך

א. רבינו הקדוש נולד בבית זה כ"ב שנים אחרי הסתלקות הבעל שם טוב.
 ב. אמנם זאת ידוע בבירור שמוהרנ"ת קיבל את פני הרב הקדוש הרב רבי זוסיא, והיה מקורב אליו, ראה להלן חלק ב' סימן כ"ט. (רל"י).
 ג. רבי זוסיא שהיה מבוגר מאחיו רבי אלימלך נפטר כידוע בשנת תק"ס, ורבי אלימלך נפטר בשנת תקמ"ז, והגם שהעיר ליז'ענסק היתה בגאליציה, מכל מקום מסתבר שהיה נוסע ובא גם הוא למעז'בוז', כשאר הצדיקים. (רל"י).
 ד. נלב"ע י' אלול תקנ"א.

מְלִיז'עֲנָסְק זְכָר צְדִיק לְבָרָכָה; וְלֹא יְדוּעַ מִי מָהֶם (יְדוּעַר אֹיֵן וָוֹאָס -
 וְוִיִּסְט מָעַן נִישְׁט')^ה: [שיח שרפי קודש חלק ג' סימן תת"ט]

ה. לא שמענו דיבור זה מפי רבי אברהם ב"ר נחמן, אך כן שמענו מפי אנשי שלומנו באומאן שהרב רבי אלימלך היה אחד מהם וכנ"ל. וראה בארוכה ב'ליקוטי הלכות' תפילין ה' שהבעלי זכרונות שבמעשה הם בחינת שמונה פרשיות שבתפילין, עיין שם. [גם ידוע בין העולם שהרב רבי אלימלך עשה תשובה גם על מה שהיכה את אימו בשעת יניקתו כדרך התינוקות]. (רל"י). ראה ב'מאור ושמש' חלק ב' פרשת מסעי: "והתקנה לזה שידבק עצמו לצדיקי דורו שהם בעלי תשובות אמיתיים ובכל רגע עושין תשובה כאשר נודע, וכן שמעתי מאדומו"ר הרב בוצינא קדישא איש אלקי מו"ה אלימלך זצוק"ל, שאמר שעשה תשובה על חטאת ימי הנעורים, וגם על מה שחטא בהיותו בבטן אימו וציער אותה אז"; וב'דברי חיים' חלק ב' מועדים שבת שובה: "שמעתי מפי מורי הקדוש בשם אדמו"ו מו"ה אלימלך זצ"ל, שצריך האדם לשוב בתשובה עד העבירה הראשונה שעשה מעודו, כי איך אדם מישראל יעשה עבירה? ומסתמא גרם לו עבירה אחרת, כי עבירה גוררת עבירה (אבות פ"ד מ"ב), ומסתמא עשה מקודם עבירה קלה שגרם להחמורה, אך גם הקלה אי אפשר מבלתי יבוא על איזה כשולן כשוגג, אך גם זה אי אפשר לבוא לנפש הישראלי, כמאמר הכתוב (ויקרא ד ב): 'נפש כי תחטא, ומפורש בזוהר הקדוש (ויקרא דף טז). דהתורה הקדושה מתמיה האיך בא לנפש הקדוש לחטוא; והכלל אמר מורי רבי אלימלך ז"ל הנ"ל, דכל כך עשה תשובה - גם על מה שעשה בעודו עולל מוטל על שדי אימו וטפח על דדיה - גם על זה עשה לו סיגופים".

יגיעתו וטרחתו בעבודת השם

ה

הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק אכל מִשָּׁךְ שש שנים לחמו כשהוא טבול בדמעותיו:

ו

האחים הקדושים הרב רבי אלימלך מליז'ענסק עם אחיו הרב רבי זוסיא, היו נוהגים בדרך של סגופים, והיו מקבלים על עצמם יסורים.

פעם הניח עצמו הרב רבי אלימלך באיזה מקום, ועקצוהו הפשפשים בכל גופו הקדוש כל כך, שכבר לא היה להם שוב היכן לעקץ יותר; או אז הניחוהו הפשפשים והלכו להם, ואמר הרב רבי אלימלך לעצמו בלשון בזיון: "זעה מיילעך מיילעך ווער דו ביסט, זיי ווילן דיר אויף שוין נישט, דו ביסט אזוי מגשם אז זיי ווילן דיר שוין אויף נישט" - "ראה אלימלך אלימלך מי אתה, גם הפשפשים כבר אינם חפצים בך, מגשם אתה כל כך עד שגם הם כבר אינם רוצים בך"...

ז

אמר פעם רבי אלימלך מליז'ענסק: "מיין גאנצע עבודה איז איך זאל קומען אהינצו - קענען גיין גלייך, קיין שום זאך זאל

מיר נישט קענען אפהאקן, איך זאל גיין ארויף וואו איך דארף גיין" - "פל עבודתי היא שפשאבוא לשם (הינו לעולם העליון) - אוכל לילך ישר, ושום דבר לא יפריעני ויפסיקני מלעלות למקום שאני צריך לעלות לשם":

1. די מעשים פון דער וועלט, דאס האלט אויף, ער קען נישט לויפן אין די עולמות; דאס איז לאחר הסתלקותו, און בחייו איז אויף אזוי, ער וויל זיך מדבק זיין - עס באהעפט זיך נישט, ביים דאווענען ער וויל, ער וויל, ס'איז דא זאכן וואס לאזן נישט. אודאי, מען זאל זיך נישט מיאש זיין, מ'זאל רעדן צום אויבערשטן, חרטה האבן, בעטן, דערציילן אלעס דעם אויבערשטן; וואס זאל איך טאהן? איך וויל דאך אבער פארט דאווענען, איך וויל דאך אבער פארט לערנען! אבער דער וואס איז טאקע אן איש פשר - דער מוחין גייט איהם! ווער לאזט איהם נישט? נאר די 'גשמיות' לאזט נישט, אבער ער האט נישט אין זיך גארנישט וואס זאל איהם פארהאלטן, גייט ער ווייטער!" - "המעשים של העולם הזה, זה עוצר, הוא לא יכול לרוץ בעולמות; זהו לאחר הסתלקותו, וגם בחייו הוא כך, הוא רוצה להתדבק - וזה לא מתחבר, בעת התפילה הוא רוצה, הוא רוצה, אבל יש דברים שאינם מניחים. בוודאי, שלא נתייאש, שנדבר אל השי"ת, להתחרט, לבקש, לספר את הכל להשי"ת: מה אעשה? הרי אני רוצה בכל זאת להתפלל, אני רוצה בכל זאת ללמוד! אבל מי שהוא באמת איש כשר - המוחין הולכים אצלו! מי לא מניח לו?! רק ה'גשמיות' לא מניחה, אבל אין לו בתוכו שום דבר שיעצור אותו, אזי הוא הולך הלאה!". (רל"ט); וראה בספר 'עבודת ישראל' (פר' חיי שרה): "צדיקים שבמיתתם קרואים חיים (ברכות יח.), כל ימי חיותם עושים הכנה לרגע הפירוד, שייפרדו מהעולם הזה בקדושה ובטהרה, וכמו שכתוב בזהר הקדוש (ויחי דף רכ.): 'הני צדיקי חשבו בליביהו כאילו ההוא יומא מסתלקי מעלמא', ומכנינים את עצמם בשמחה ובטוב לבב לעת עלות נפשם לשורשם, וכמו ששמעתי מרבינו הצדיק מורינו אלימלך, שכל תשוקתו היתה ליפרד מהעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב'; וראה 'נועם אלימלך' סו"פ בשלח ד"ה 'זכור את אשר עשה לך עמלק, וז"ל שם: "והיה בהניח ה' מכל אויביך מסביב' (דברים כה יט) - פירוש דאויבים של אדם הם עוונותיו, וצריך האדם לשוב להבורא ברוך הוא, למען ינוח ויסלק את אויביו מעליו, שלא יבואו ביום פקודתו ולא יניחו אותו לבוא לגן עדן, כי הם המסבבים הגן עדן, כמ"ש (בראשית ג כד): 'וישכן מקדם לגן עדן את להט החרב המתהפכת'; וכאשר תזכה לשוב בתשובה שלימה - 'והיה בהניח ה' כו' מכל אויביך מסביב - בארץ', פירוש שהיה סביב לארץ עליונה, הוא הגן עדן".

ח

אמר פעם הצדיק רבי נתן אדלער מפרנקפורט בְּשֵׁבַח הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים
הרב רבי אלימלך והרב רבי זוסיא: "הפולנים האלו גנבים הם,
היכן שאני בא - אני מוצאם שפכר הקדימוני!"

עניני תפלה

ט

דרך מרן הבעל שם טוב הקדוש היתה להתבודד ולשוח בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ,
לקום בחצות הלילה, ולהתפלל שחרית פותיקין בין בקיץ ובין
בחרף, וכן כלל תלמידיו הקדושים לא חסרו לילה מקימת חצות, ואפלו
תלמידי תלמידיו והדור שאחריהם היו זהירים מאד בקימת חצות לילה,
וכמו כן היתה זהירות זו גם אצל הרב הקדוש הרב רבי אלימלך
מליז'ענסק (שהיה פּבֵר תלמיד דתלמיד).

וראה המוכא בספר שער הגלגולים החדש (חלק ב') שנדפס על ידי בן
הרב בעל ה'תפארת שלמה' מראדאמסק, וזה לשונו: 'ושמעתי

ז. רבו של מרן בעל ה'חת"ם סופר'.

ח. היינו בעולמות העליונים, ראה בספר 'קול מנחם' (טויב) פרשת אמור עמוד רס"ג.

ט. וכן אצל תלמידו הרב ה'חווה מלובלין', שהיו זהירים מאוד בקימת חצות לילה, ואף
תלמיד ה'חווה', הלא הוא הרב הקדוש רבי הערש'לע זידיטשובער, שהוא כבר דור חמישי
לבעל שם טוב, לא החסיר בשום פעם מקימת חצות לילה, וגם כותב בספרו 'סור מרע'
אזהרות נוראות על קימת חצות כידוע. (רל"י).

כמה פעמים מכבוד אדוננו מורנו ורַבנו זלה"ה, שְׁהִזְהִיר מְאֹד לַחֲבָרִים הַמְקַשְׁבִּים עַל זֶה הָעֲנִין שֶׁל חֲצוֹת, וְצִעַק מְאֹד עַל הָאֲנָשִׁים הַחֲדָשִׁים מְקָרֹב בָּאוּ שֶׁהִנְהִיגוּ לְהִיּוֹת נְעוּרִים דּוֹקָא עַד אַחַר חֲצוֹת שְׁעָה אַחַת או שְׁתַּיִם, וְאַחַר כֵּךְ יִשְׁנִים, וְאָמַר בְּשֵׁם מַגִּידֵי אֲמַת אֵיךְ שֶׁהֲרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הִיא יִשְׁן מִתְחַלֵּת הַלַּיְלָה עַד חֲצוֹת, וְהִיא אֶצְלוֹ סָגוּר וּמְסֻגָּר, וְאָמַר שְׂאֵז אֵין שׁוּם עָלֶיהָ לְתוֹרָה וְלַתְּפִלָּה הַשְּׂמִימָה, רַק דּוֹקָא אַחַר חֲצוֹת", עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ":

[ח"א סימנים ש"ל של"ג]

בְּעֲנִין הַזֶּה הִירוֹת לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת שְׁחֲרִית בְּזִמְנָהּ, יְדוּעַ כִּי כָּלֵל תְּלַמִּידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הָיוּ נִזְהָרִים בָּזֶה, לְבָלִי לְאַחַר עַל כָּל פָּנִים זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתְּפִלָּה י, וְכֵן גַּם בְּדוֹר שְׂאֲחֵר כֵּךְ הָיוּ נִזְהָרִים בָּזֶה מְאֹד. כְּמוֹ כֵן הִיְתָה זֹה הַזִּהְרִירוֹת גַּם כֵּן אֶצְל הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיץ־עֲנָסְקִי.

י. גם ידוע שהרבי רבי אלימלך לא הכניס ולא קיבל אנשים מאחרי תפילת ערבית עד שעת חצות לילה, באומרו שאין ראוי זמן זה לתת עצה נכונה. (רל"י).

יא. אמנם יצויין כי על אף המובא מהרבי רבי אלימלך שאין עלייה להתורה ולתפילה קודם חצות לילה כנ"ל, מכל מקום איני יודע אם הרבי רבי אלימלך נהג כך בימי בחרותו, כי ייתכן שבימי בחרותו היה נוהג אחרת מזה; ומלבד זאת, כשבחור ישיבה קם בחצות לילה, באופן שאין לו שייכות לישיבה - אין לעבודתו שלימות, כי זהו 'פירסום!' (רל"י) בשיחה לבחורי ישיבת ברסלב בני ברק).

יב. וראה לעיל בחלק ב' סימן כ"ה אודות חילוקי הדיעות בזה בין רבי פנחס קאריצער ורבי מיכלי מזלאטשוב תלמידי הבעל שם טוב. (רל"י).

יג. וכן היתה זהירות בזה אצל הרב החוזה מלובלין תלמיד הרב רבי אלימלך, וכן אצל תלמידי החוזה שהיו נזהרים בזה, זולת 'היהודי הקדוש' מפשיסחא צ"ל, אשר היה יחיד לאחר את תפילתו. ומובא בספרים שהמגיד מקאז'ניץ המליץ על טעות כגון זו את לשון הכתוב (שה"ש ז ח) "דמתה לתמר", היינו שהכוונה היתה טובה - אבל המעשה הוא רע; ואכמ"ל בדבר זה, כי בוודאי היתה כוונת הגדולים לטוב. גם ראה לעיל בחלק א' סימן תקע"ה

והרב אלעזר בהרב רבי אלימלך מליז'ענסק היה משבח את אמו הרבנית על כך שהיתה מעוררת את אביו הרב רבי אלימלך לקימת חצות, והיתה פונה אליו בדבורים כמו: רבי אלימלך, איך יערב לך שנתך כשגזרות כאלו וכאלו יש על ישראל? קום נא, התפלל ושפך שיחתך לפני קונך שירחם עליהם, וכיזא בזה:

יא

אצל הרב רבי אלימלך היתה מין הנהגה כזו, שבימי ראש השנה אחר השעה שתיים עשרה בצהרים כבר היו מסימים את התפלה, ובסעודת היום שאחרי התפלה היה מקצר ולא היה עורך את שלחנו לפני הצבור, רק תכף היה נגש לעמוד התפלה ואומר שם בעמידה את כל ספר התהלים, יחד עם כל בני החבריא שלו:

יב

אמר הרב רבי אלימלך מליז'ענסק זצ"ל, ששמע מרבו הרב המגיד ממעזריטש בשם מרן הבעל שם טוב, שהחזן המתפלל כשליח צבור דומה למעדר או למגרפה, שהגם שהמקום אותו הוא מנקה אכן

אודות הרב הקדוש מבארדיטשוב, שהיה מתחיל את תפילתו מיד בזמן המותר לתפילה, ומחמת יגיעותיו ודביקותו כל כך בתפילה - עד שהגיע לתפילת 'שמונה עשרה' כבר איחר את זמן התפילה, והיה מתנצל בדבר ואומר: "איך שטעל זיך דאווענען אין דער צייט, איך גיי אריין אין א דבקות, ולדבקה בו" איז מדאורייתא - קען איך נישט אפרייסן די דבקות" - "אני נעמד להתפלל בזמן המותר לתפילה, ואני נכנס לדביקות, ומצות 'ולדבקה בו' הינה מדאורייתא - על כן אינני יכול לנתק עצמי ולהפסיק מדביקותי"; ואף על פי כן לא הסכימו עימו הגדולים בזה.

נעשה נקי על ידו - אף בעסקו בכך מתלכלך הוא עצמו (בהרהורי הגאון והגדלות)...⁷:
[שיח שרפי קודש חלק א' סימן שלז]

יג

פעם התפלל הרב הקדוש רבי מרדכי זאסלאבער⁸ תלמיד מרן הבעל שם טוב כשליח צבור אצל הרב רבי אלימלך מליז'ענסק, והתפלל בהתלהבות כזו עד שחשש הרב רבי אלימלך לחייו, ולא היטה לו בררה, עד שנגש למשורר שהיה עומד אצלו ומסייע לו והעבירו מאצלו, והפסיק המשורר המסייע, ואז, כשלא יכול היה רבי מרדכי להמשיך לבדו את תפלתו, חזר לחיותו:

יד. ראה עוד ב'מאור ושמש' פרשת שמיני: "כך שמעתי מפי אדומו"ר מו"ה אלימלך זצוק"ל, שאמר בשביל הרב ר' בער מראוונא שאמר בשם הבעל שם טוב, שהדורש ברבים נמשל למרא וחצינא, שמשליך הזבל מהבית לנקות את הבית - ונתלכלך בעצמה, כך הוא השליח ציבור, הן בעת הדרשה הן בעת עומדו לפני העמוד, שמזכך בני אדם שמתעוררים בתשובה על ידו, והוא נופל קצת ממדריגתו על ידי זה, מחמת שמחשבות של העולם נופלים עליו"; וראה עוד לעיל חלק ב' בסימן ט"ו: "בבית מדרשו של רבי דוד צבי חותן מוהרנ"ת נהגו שלא ניגש חזן להתפלל לפני העמוד אלא אם כן שלחו רבי דוד צבי, רב המקום. פעם שלח רבי דוד צבי את חתנו (הוא גיסו של מוהרנ"ת) להתפלל תפילת מוסף לפני העמוד, ואכן ניגש להתפלל, ותפילתו היתה נאה; ותיכף אחר תפילתו נחלש, ונפל למשכב. כשבא רבי דוד צבי לבקרו, אמר לו חתנו: 'חושש אני שסיבת חלישותי היא בגלל הפניות והגיאיות שהיו לי בתפילתי לפני העמוד'; השיב לו רבי דוד צבי: 'וואס קומט פארן דאווענען? ס'איז א מצוה, וואס קומט פאר פניות? גיהנם; גיהנם זאל מען האבן, און א מצוה זאל מען טאהן!' - 'מהו השכר שמקבלים עבור התפילה? הלוא היא מצוה, ואיזה עונש מקבלים בעבור הפניות והגיאיות? גיהנם; שניענש בגיהנום, אולם את המצוה נעשה!'"

יד

הרב רבי אלימלך היה משתבח מאד בתלמידו 'החווה מלובלין'. פעם אחת היה שלקחו לרבו הרב המגיד ממעזריטש, והנה הנהוג היה אצל הרב המגיד ש'בכל חלק מהתפלה היה נגש חזן אחר מתלמידיו הגדולים להתפלל, כמו לנפילת אפים חזן אחד ול'אשרי' חזן אחר וכדומה, ובקש רבי אלימלך מהרב המגיד שישלח להתפלל לפני העמוד גם את תלמידו, האברך רבי יצחק יעקב מלובלין. אמר לו הרב המגיד: "ער איז א בטלן" - "הוא בטלן", (פאומר שלא יוכל לעמד על מעמדו ברום התפלה); ואף על פי כן הפציר בו הרב רבי אלימלך לזה, עד שאמר לו הרב המגיד: "נו, שיגש לתפלת 'אין פאלקינו'". ונגש, ותכף נפל חלשות והתעלה, וכשעוררוהו אחר כך אמר הרב המגיד לרבי אלימלך: "הרי אמרתי לכם שהוא בטלן!":

עם צדיקים ותלמידים

טו

א. להרב הקדוש רבי אלימלך היו שמונה עשר חסידים שהיו כלם בעלי רוח הקדש, עד שביכלת כל אחד מהם היה להחיות מתים ממש, כמו המגיד מקאזניץ, החווה מלובלין, הרב מאפטא, רבי מרדכי מנעסכיז, בעל ה'נעם מגדים', רבי נפתלי ראפשיצער, ו...

בַּעַל הַמָּאוֹר וְשֵׁשׁ, רַבֵּי דָּוִד לְעֹלֹבֶעֶר, רַבֵּי מֹשֶׁה הַלְוִי סוֹפֵר
 סֵתָ"ם מִפְּשַׁעוֹאֲרֶסֶק", בַּעַל הַיֵּשֶׁר דְּבַרֵי אַמֶּת', וְעוֹד וְעוֹד, זְכוֹר
 צַדִּיקִים וְקְדוֹשִׁים לְבִרְכָה:

ב. וְהָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַב רַבֵּי זוֹסִיָּא קָבְלוּ
 עַל עֲצָמָם 'גְּלוּת' פְּנוּדָע, וְהָלְכוּ בְּמִדְיַת פּוֹלִין מַעִיר
 לְעִיר וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַד אֲשֶׁר הִגִּיעוּ בְּדֶרֶךְ נְדוּדֵיהֶם לְגַבּוּל גְּרַמְנִיָּה,
 וְהִנֵּה שָׁם בְּגְרַמְנִיָּה הָיָה מָקוֹם הַמְּשַׁכְּלִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים יִמַּח שְׁמָם,
 וְעַל כֵּן חָפְצוּ הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים לְכַנֵּס בְּדוּקָא לְמִדְיַנָּה זוּ, בְּכַדֵּי
 לְהַכְנִיעַ הַטְּמְאָה שְׁשָׁם י"א.

בָּא ה'סַמְךָ מִם' לְקִרְאָתָם, וְאָמַר לָהֶם: "אוֹיֵב עֲטִין גִּייעֵן דָּא אוֹיָךְ,
 (אִז אִיר וְוַעַט אַרִינְגִיין אִין דִּיטְשְׁלַאנְד אוֹיָךְ) - וְוַעַל אִיךְ אִפְּלֶאזֵן
 דִּי גֵאנְצֶע וְוַעַלְט, אוֹן אִיךְ וְוַעַל זִיךְ נַעֲמַעֵן צוּ אִיךְ" - "אִם אַתָּם
 נִכְנָסִים גַּם לְכָאן, (אִם תִּכְנָסוּ גַם לְגְרַמְנִיָּה) - אַעֲזוֹב אֶת כָּל הָעוֹלָם,
 וְאֶקַּח עֲצָמֵי לְהִלָּחֵם בְּכֶם". עָנוּ וְאָמְרוּ לוֹ: "דוּ וְוַעֲסֵט טָאן וְוַאֵס דוּ

הרב הקדוש הרב רבי אלימלך, ופעם כשנשאל משמשו שהיה נער פשוט: "וְוַעַר אִז א
 גְּרַעֲסַעֲרֵךְ רַבִּי?" - "מִיֵּהוּ רַבִּי יוֹתֵר גְּדוֹל?" נַעֲנֶה: "דְּעַר רַבִּי אִז דָּאךְ הַעֲכַעֲר" - "הִרִי הִרְבִּי
 (מֵרַאפְשִׁיץ) גְּבוּהָ יוֹתֵר..." [בִּלְשׁוֹן אִיִּדִישׁ תִּיבַת 'הַעֲכַעֲר' יֵשׁ לָהּ מִשְׁמַעוֹת הַן שֶׁל 'גְּבוּהָ' וְהֵן
 שֶׁל 'נַעֲלָה']. (רל"י).

יז. "הרב החסיד המפורסם בוצינא קדישא איש אלהים מו"ה משה זצוק"ל מפשעווארסק"
 (מאור ושמש).

יח. כאשר יצאו בני ישראל ממצרים והלכו במדבר, היה שם מקום "נחש שרף ועקרב וצמאון"
 (דברים ח טו) המכוונים כנגד הקליפות הטמאות, ובהליכתם דרכו עליהם, וגם בנו שם במקום
 זה דייקא את המשכן, כדי להכניע הקליפה; וראה לעיל בחלק א' סימן תר"ד שכן היה גם
 אצל רבינו הקדוש. שבסוף ימיו היה רגיל לילך להתבודד ביער גרעקוב, כי ביער הזה היה
 מקום הקליפה, והלך לשם כדי לטהר המקום. (רל"י).

קענסט, דו טוסט דאך ממילא, און מיר וועלן טאן וואס מיר קענען" -
 "אתה תעשה מה שפכתך לעשות, והרי ממילא אתה עושה כן, ואנו
 נעשה מה שאנו יכולים":

ג. ואכן המשיכו בדרךם ונכנסו אף לשם, ושחק הבעל דבר ואמר להרב
 רבי אלימלך: "נו, אזוי? וועל איך דיר שיקן חסידים" - "נו,
 כך? אני אשלח לכם חסידים".

וכאשר באו ונוספו עוד חסידים מעבר לשמונה עשר הצדיקים
 הקדושים הנ"ל - הפטיר הרב רבי אלימלך ואמר: "דאס
 שיקט ער, דאס איז שוין פון זיינע חסידים" - "את אלה הוא (ה'בעל
 דבר) שולח, אלו הם מה'חסידים' שלו", ולא הניח להם להתקרב אליו:

טז

תלמידי הרב רבי אלימלך מליז'ענסק התאספו פעם אצלו באיזה 'יומא
 דפגרא', וכלל הצדיקים היו שם, אף אחד מתלמידיו לא הגיע,
 והצטער מזה הרב רבי אלימלך עד מאד.

פנה אחד מהנאספים ושאל את רבו רבי אלימלך: "רבי, איר האט דאך
 אזעלכע גדולים ביי זיך" - "רבי, הרי יש אצלכם כאלו צדיקים,
 ומדוע אפוא תצטערו?", והשיב: "איר ווייסט נישט דאס גרוסקייט ווען
 ער וואלט געווען זיין, וואס וואלט ווען געווען" - "אין אתם יודעים
 את הגדלה אלו היה גם תלמיד זה נמצא עמנו, ומה היה לנו אז"י":

שמע הרב הקדוש רבי אלימלך היה הולך למרחוק, ומפרסם היה בכל הארץ לפועל ישועות ונפלאות, כי היה עושה אותות ומופתים גדולים ונוראים.

פעם כשבא הרבי רבי זוסיא לאחיו הרב רבי אלימלך, שאלו: "ברודער, זאג מיר: וואס עפעס טוט זיך ביי דיר אזעלכע גרויסע זאכן, אזעלכע מופתים און געוואלדיגע זאכן? וואס איז דאס?! - "אחי, אמור נא לי: מהו זה שאצלך נעשים כאלה דברים גדולים, כאלה מופתים ודברים נפלאים? מהו זה?!".

השיב לו הרב רבי אלימלך: "דאס איז נאר דערפאר ווייל די וואס קומען צו מיר האבן זיך ליב איינער דאס אנדערע" - "זהו רק מחמת שהאנשים שבאים אלי אוהבים האחד את השני"; והודה לו הרב רבי זוסיא שכן הוא, ואמר לו: "יא, ס'איז ריכטיג,

שלאחר הסתלקות אהרן הכהן היה צריך משה רבינו ללחום עם עוג מלך הבשן, והיה מתיירא, ואמר משה: "הא ימינא דילי אסתלק", שאהרן שהיה ימינו של משה נסתלק, ועוג היתה אחיזתו בימין, ומשה מחמת ענוותנותו חשב שרק כל זמן שאהרן היה חי היה לו כוח לזה, אבל עכשיו משום שאהרן נסתלק היה משה רבינו מתיירא ללחום עימו, עד שאמר לו הקב"ה (במדבר כא לד): "אל תירא אותו", כי יש ביכולתך לבד ללחום עימו; וראה גם ליקוטי קמא בסימן קס"ו: "כשהעולם אצל הצדיק - אז יש לו ממשלה, כי אלישע, פעם נכתב עליו איש האלקים ופעם 'אלישע' סתם, ואמרו רבותינו ז"ל (זוהר בשלח דף מד): 'כשהיו בני הנביאים אצלו היה נקרא איש האלקים, וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם'; וכן מובא בזוהר הקדוש באידרא רבא (זוהר נשא דף קכח). שאמר הרשב"י לתלמידיו שיחזיקו עצמם ביחד בחזקה איתו, ובכך היו כבר הדיבורים של רשב"י באידרא דיבורים נשגבים (און דעמאלטס האט זיך אנדערש גערעדט). (רל"י).

א דאס איז דאס, דאס איז די זאך" - "פן, זה נכון, זהו זה, זהו הדבר":

יח

הרב רבי אלימלך שלח להרב הקדוש רבי משה הלוי סופר סת"ם מפשעווארסק זצ"ל בעל ספר 'אור פני משה' זוג פראשיות תפלין של נכדיו, על מנת שרבי משה יגיה אותן. הגיחן רבי משה, וכתב להרב רבי אלימלך: "בדקתי את התפלין, ומצד הדין הנם פשרים, אך בקריאת הפרשיות נכר שהסופר חשב מחשבות פגול בעת כתיבתו", והוסיף וכתב לו שמחמת פן יכתב עבורו זוג פראשיות חדשות, ויהיה זה לפדיון נפש"כא:

כ. "אז ס'איז דא אהבה צווישן דעם צדיק'ס מענטשן, איז א געוואלדיגער נחת רוח פארן צדיק, איז ער אליין גאר אן אנדערע מענטש!" - "כשיש אהבה בין אנשי הצדיק, זוהי נחת רוח עצומה לצדיק, והצדיק בעצמו הוא כבר אדם אחר! (רל"י): ראה ב'מאור ושמש' פרשת בלק: "העניין הוא כך, שהעיקר הכל הוא התחברות ישראל, שיהיה אהבה ואחוה וריעות ביניהם, והדבר הזה פועל ישועות גדולות ומסלק כל המקטרגים, כדכתיב (הושע ד יז): 'חבור עצבים אפרים וגו' הנח לו'. וכן שמעתי מפי אדמו"ר בוצינא קדישא מו"ה אלימלך זצוק"ל, כששאל אותו בייחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחיו מו"ה משולם זושא זללה"ה, הייתי אז אצלם כששאל אותו בזה הלשון: אחי, למוד לי זה, שאתה הוא פועל ניסים ונפלאות ומעשים נוראים, שאוכל גם כן לפעול כך. כלל הדברים בקיצור שהשיב לו אדמו"ר שהוא על ידי התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה וריעות ביניהם, על ידי כן נפעלים ונעשים כל הניסים וכל הפעולות והמעשים נוראים, והודה הצדיק הנ"ל לדבריו ואמר: בוודאי, כי זה עיקר הכל. ואיתא גם כן בגמרא דסנהדרין (דף עא:): 'כינוס לצדיקים - נאה להם ונאה לעולם, דהיינו כנ"ל"'.
כא. הרב הקדוש רבי משה הלוי סופר סת"ם מפשעווארסק זצ"ל בעל ספר 'אור פני משה' כתב ספר תורה בהידור רב כל כך, עד שמהחל ועד כלה לא היתה לו שום טעות ושגיאה, אף לא אחת, ונכתב כולו כסדרו וללא שום תיקון הגהה שאחר כך. בעירו היה בעל מגיה אחד שאמר לעצמו שלא ייתכן דבר כזה בעולם, לכתוב ספר תורה כסדרן וללא אף תיקון הגהה

יט

בהיות הרב הקדוש 'החזוזה מלובלין' צעיר לימים, ראהו פעם הרב רבי זוסיא מאניפאלי, והביט עליו זמן מה, (והפליא החזוזה אחר כך את הבטתו שהביט עליו). אחר כך פנה אליו הרב רבי זוסיא, ואמר לו: "אני נתתי לך נפש ורוח, אם ברצונך גם נשמה - לך אל אחי הרב רבי אלימלך":

כ

שמעתי מהרב הקדוש מורנו הרב אלימלך זצ"ל, שפשעשה עליה נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הפלים שהוציא הוא מהגלות. ופעם אחת אמר שנפלה בית טמאה אחד בצורה גדולה מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שפשעהר מורנו הרב יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלל תפלת שמונה עשרה מתפלת מנחה - מפיל כל מה שבונים" - ["אז מיין יצחק'ל שטעלט זיך דאווענען מנחה - ברעכט ער אלץ"]^כ, והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה על ידי שעל ידי תפלתו

אחת, ובוודאי יש שם איזו טעות, ולקח על עצמו הדבר, למצוא שם איזה תיקון הגהה בכתיבת יד הרב הקדוש הנ"ל, ובא לבקש לבדוק ולהגיה את הספר תורה, ומשלא מצא שום דבר תיקון והגהה בכל הספר תורה, הלך ברשעתו ושינה בפרשת תזריע את האות ג' בתיבת 'נגע' לאות נ', והיה נמצא כתוב שם 'ננע', ובא לבעל ה'אור פני משה' להראות לו שכתוב 'ננע' כנ"ל, ונענה לו רבי משה: "איך האב געשריבן א גימ"ל, איך געדענק נאך די כונה וואס איך האב געהאט ביי דעם גימ"ל; נאר ווער ס'האט געמאכט פון דעם גימ"ל א נו"ן, זאל ער ווערן מצורע כל ימיו" (אני כתבתי גימ"ל, זוכרני עדיין את הכוונה שהיתה לי בגימ"ל זו; רק מי שעשה מהגימ"ל נו"ן, שיהיה מצורע כל ימיו), ואכן נעשה ה'בעל מגיה' הלה מצורע כל ימיו. (רל"י).

בוֹנֵה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּלְפִי עֲרָף שְׁבוּנָה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם,
לְפִי עֲרָף זֶה מִפִּיל בְּהַבִּית הַזֶּה שֶׁל טְמֵאָה, כִּי "כְּשֶׁזָּה קָם - זֶה נוֹפֵל"^כ:
[ז'רע קודש' להרב הקדוש מראפשיץ פרשת תצא]

כא

בַּעַת שְׁעָרָךְ פַּעַם הַחֲזוּזָה מְלוּבָּלִין בְּרִית מִלָּה, שָׁלַח קָדָם שְׁלִיחַ מִיַּחַד
שִׁילָךְ לְהַזְמִין לְבְרִית אֶת רַבּוֹ הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, וְאָמַר לְשְׁלִיחַ:
"תֹּאמַר לוֹ: רַבִּי שְׁלַח אוֹתִי לְהַזְמִין אֶת הָרַבִּי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שְׂיָבוֹא
לְבְרִית"; וְאָכֵן הִגִּיעַ וּבָא אָז הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ:

[רבי לוי יצחק בשם רבי אברהם אלחנן ספקטור]

כב

לְהָרַב הַקְּדוּשׁ 'הַחֲזוּזָה מְלוּבָּלִין' הִיָּה אֵיזָה פַּעַם נִסְיוֹן, וְאָמַר אָז: "אֵיךְ
הָאֵב שׁוִין לְאַנֵּג צוֹגְעֵצְאָגֵט דָּעם אוֹיִבֶעֱרֶשְׁטֵן אַז אֵיךְ וועל נישט
טָאן קִיין שׁוּם זַאךְ וּוּאָס עָס וועט נישט זיין פֿאַר אֵיזֶם קִיין נַחַת רוּחַ,
וועלִכֶּע נַחַת רוּחַ וועט עַר הָאָבֵן דַּעֲרַפּוֹן" - "כְּכַר זָמַן רַב שֶׁהִבְטַחְתִּי
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה כָּלֵל שׁוּם עֲבָדָא וּפְעֻלָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִזֶּה נַחַת
רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְכִי אֵיזָה נַחַת רוּחַ יִהְיֶה לוֹ מִכֶּךָ", וְנִצַּל מִהַנְּסִיּוֹן.

אַחַר כֵּן, כַּאֲשֶׁר בָּא לְפָנָיו רַבּוֹ הַקְּדוּשׁ הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֲנִסְק,
יָצָא הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְקִרְאָתוֹ וּכְנָה אוֹתוֹ 'יוֹסֵף הַצַּדִּיק', עַל גִּדּוּל
הַנְּסִיּוֹן שֶׁהָיָה לוֹ וְהַצְּלִיחַ לַעֲמוּד בּוֹ:

כג

כְּשֶׁהֲגִיעַ הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי נַפְתָּלִי רָאפְשִׁיצֶר אֶל הָרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזְעֵנְסֶק, לֹא רָצָה רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְקַרְבוֹ, עַד שֶׁדַּחַק עֲצָמוֹ אֶצְלוֹ וּשְׂאָלוֹ עַל כָּךְ, וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ: "דִּיין טאַטע איז אַ רוֹצֵחַ, וויל אִיךְ מײַט אײַךְ נישט רעדן!" - "אַבײךּ הוּא רוֹצֵחַ, עַל כֵּן אִינִי רוֹצֵחַ לְדַבֵּר עִמָּכֶם!" ; וְנִבְהַל רַבִּי נַפְתָּלִי מְאֹד, וְהַפְצִיר בּוֹ שִׁיאֲמַר לוֹ מֵהַ פּוֹנְתּוֹ.

וְסִפֵּר לוֹ הָרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁכְּשֶׁהָלְכוּ בְּגִלוּת בְּהַסְתֵּר הוּא עִם אָחִיו רַבִּי זוֹסִיא, הֲגִיעוּ פֶּעַם אֶל אָבִיו שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי, הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מִנַּחֵם מְנַדֵּל מְלִינְסֶק, וְנִכְנְסוּ עִם שְׂאָר הָעֲנִיִּים לְבַקֵּשׁ נִדְבָה, וְהִבְחִינוּ שֶׁנִּתְּן לָהֶם רַעַנְדֶּלְעֶךְ גְּדוֹלִים, יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁנִּתְּן לְשְׂאָר הָעֲנִיִּים הַמְתַּדְבָּקִים אֶצְלוֹ, שֶׁהָיָה נוֹתֵן לָהֶם אִיזוֹ מְטִבֵּעַ קְטָנָה בְּלֶבֶד.

נִכְנְסוּ אֵלָיו שׁוֹב הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים, וּשְׂאָלוּהוּ: "פֶּאָרוּאָס גֶּעבֵט אִיר אונז עפֿעס מערער?" - "מִדּוּעַ נוֹתְנִים אֲתֶם לָנוּ מְעַט יוֹתֵר?". נֶעֱנָה וְאָמַר לָהֶם: "מִיִּלְעֶךְ און זוסיא קאן אִיךְ נישט?" - "וְכִי אַתְּ אֱלִימֶלֶךְ זוֹסִיא אִינְנִי מְפִיר?", [כְּפֶאֱוֹמֵר לָהֶם שֶׁמְפִיר הוּא בְּהֵם הַיֵּטֵב, עַל אֵף שֶׁמְסִתִּירִים אֶת עֲצָמָם], וְהוֹסִיף וְאָמַר לָהֶם עוֹד: "ווען אִיךְ זאל פֶּאָרן אזוי לאנג ווי אִיר פֶּאָרֵט אַרוֹם, וואַלט אִיךְ שוין שְׁעֲנַעֵר אויסגעזעהן?" - "אלו הָיִיתִי אֲנִי נוֹסֵעַ [בְּגִלוּת] זְמַן רַב כְּמוֹתְכֶם, הָיִיתִי בְּדִרְגָּא גְבוּהָה יוֹתֵר מִכֶּם". וְהַפְטִיר הָרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְאָמַר לְרַבִּי נַפְתָּלִי: "אִיבֶעֱר אִיעֶר טאַטע, הָאָפֶן מִיר גַּעמוֹזֵט נֶאָךְ אַ יָאָר לִיידִן גְּלוּת" - "מִחֲמַת אָבִיכֶם [שֶׁאֲמַר לָנוּ כְּזֹאת], הָיִינוּ מְכַרְחִים לְסִבַּל עוֹד שָׁנָה אַחַת בְּנִדְוֵדֵי הַגְּלוּת":

כד

הרב הקדוש מטארניגראד בעל הספר הקדוש 'נועם מגדים'י, היה תלמידו של הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק פנודע, והיה מעשה שפעם הגיע אליו אברך חשוב וירא שמים שהיה שוחט ממחה, וברצונו היה לטול ממנו קבלה והוראה על שחיטה^י.

והנה על אף שהרב הקדוש מטארניגראד היה גדול מאד בתורה ושמו הלך לפניו בעולם^י ('ער האט גע'שמיט אין דער וועלט'), נענה לאותו אברך ואמר לו: "פאר צו מיין רבי'ן דער רבי אלימלך פריער, און אז ער וועט הייסן - וועל איך דיר געבן, אן אים - גיב איך

כד. בדרך אגב יצויין כי בליל שבת נהגו רוב אברכי אנשי שלומנו להיות נייעורים עד לאחר חצות לילה, ועד אותה שעה זימרו הזמירות ולמדו בספרי חסידות, כמו ספרי בעל ה'תולדות יעקב יוסף', וספר 'נועם מגדים' להרב מטארניגראד, ושאר ספרים קדושים ההולכים בדרך הבעל שם טוב הקדוש, מלבד השקידה הרבה אז ב'ליקוטי מוהר"ן' ובשאר ספרי רבינו; והיו גם כאלה שהלכו לישון תיכף אחר סעודת ליל שבת, וניעורו בחצות לילה לעסוק בעבודת ה' יתברך. (רל"י).

כה. ראה ב'שולחן ערוך' חלק 'יורה דעה' סימן א' סעיף א': "השוחט עצמו לא ישחוט אף על פי שיודע הלכות שחיטה ומומחה, עד ששחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה, שיודע שהוא רגיל וזריז, שלא יתעלף, ולכן נוהגין שאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה לפני חכם".

כו. רבי ברוך געצ'עס סיפר לי כי ראה באומאן אצל הרב שלום מלמד ספר שם היה מובא כי הרב הקדוש ה'חוזה מלובלין' נתן בחייו חמש הסכמות בלבד על ספרים קדושים, ביניהם על ה'ליקוטי מוהר"ן' וכן על ה'דגל מחנה אפרים' וכן על ה'נועם מגדים', והעתק אלו החמש הסכמות הודפסו בזה הספר, הכל על פי ציווי ופקודת הרב החוזה, כדי שלא יתלו בו אחר כך כאילו והיו ממנו עוד הסכמות. (רל"י); גם מן העניין לציין כאן שכל חמשת המסכימים על הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן', נתנו את הסכמתם גם על הספר הקדוש 'נועם מגדים', (הלא הם: ה'חוזה מלובלין', המגיד מקאז'ניץ, רבי אברהם חיים מזלאטשוב, רבי מאיר בן רבי צבי הירש מבראד, ורבי אפרים זלמן מרגליות).

נישט קיין הוראה! - "סע מקדם אל רבי, הלא הוא הרבי רבי אלימלך, ובאם יצוה עלי - או אז אתן לך, אך בלעדיו - לא אתן לך הוראה!".

ואכן הגיע אברך זה להרבי רבי אלימלך ומשאלתו הנ"ל בפיו, ונענה לו הרב רבי אלימלך: "גיי ארויף צו מיר אויף דעם בוידעם" - "עלה אלי לעלית הבית", ועלה האברך הנ"ל לעליה פפקדת הרב הקדוש, וראה איך שעומד שם יהודי זקן שלוקח חליף ושוחט את עצמו ונופל, ונעמד שוב ושוחט שוב את עצמו ונופל, וחוזר חלילה.

ירד האברך מהעליה, ושאל אותו הרבי רבי אלימלך: "וואס האסטו אויבן געזעהן?" - "מה ראית שם למעלה?"; וענה ואמר לו מה שראה. נענה אליו הרבי רבי אלימלך ואמר לו: "דאס איז געווען א איד, א שוחט, ער איז געווען אן ערליכער איד, נאר וואס דען? א גאנצע וואך האט ער נישט געטרונקען, ווייל ער דארף דאך שחטן; פרייטאג נאכן מרחץ האט ער יא געטרונקען, ווייל קיינער וועט דאך נישט קומען שחטן נאכן מרחץ. אמאל איז ער ארויסגעגאנגען פון מרחץ ווען ער האט געהאט געטרונקען, וואס זאל ער טאן?, האט ער גע'שחטן, און עס איז דעמאלט געווען א פגם וואס ער האט דאס נישט דערפילט, און אט דאס איז זיין ענש! - "זה היהודי שראית בעליה היה שוחט, והיה ירא שמים, אלא מה? בכל ימות השבוע הוא לא היה שותה יין שרף¹, שהרי היה עליו לשחוט; מלבד ביום ששי לאחר המרחץ, שאז בן היה שותה, שהרי לאחר המרחץ כבר לא יגיע

כז. ראה דברי הרמ"א ב'שולחן ערוך' חלק 'יורה דעה' סימן א' סעיף ח': "יש אומרים ששיכור לא ישחוט, שרגיל לבוא לידי דרסה (הגהות מיימוני בשם סמ"ג פ"ג מהלכות שחיטה, ובה"ג וכל בו בשם סה"ת, וס' יראים סי' קלז)".

איש כְּדֵי לְשַׁחוּט. פֶּעַם אַחַת הָיָה שְׂאֵחַר שְׂיִצְא מֵהַמְּרֻחֵץ כְּשֶׁהָיָה כְּבָר שְׁתוּי, [הִגִּיעַ אֵלָיו מֵאֵן דֶּהוּא כְּדֵי שְׂיִשְׁחַט, וְחָשַׁב הַשּׁוֹחֵט הַנִּלְעַצְמוֹן]: 'מָה אַעֲשֶׂה?', וּבְסוֹפוֹ שָׁל דְּבָר נְמַלְךְ וְשַׁחַט, וְאָז הָיָה פָּגַם בְּהַחֲלִיף שֶׁלֹּא הִרְגִישׁ בּוֹ, וְזֶהוּ עָנְשׁוֹ!''^כ.

וְהַדָּבָר מְבַהֵל, שֶׁהָיָה שׁוֹחֵט זֶה יְהוּדֵי יִרְאָ שָׁמַיִם כְּאָמוֹר, וְהָיָה שְׁמוֹר מְאֹד, אֶלָּא שְׁמַחְמַת שְׁפַעַם אַחַת בְּלִבְדּוֹ נִכְשַׁל וְנִפְלַ בְּדָבָר כְּזֶה בְּיוֹם שְׂשִׁי לְאַחַר הַמְּרֻחֵץ, אֲזִי נִעֲנַשׁ בְּזֶה שְׁכָל הָעֵת שׁוֹחֵט אֶת עֲצָמוֹ שׁוֹב וְשׁוֹב רַחֲמָנָא לְצִלָּן! - "אוֹן דָּאס אִיז שׁוֹיִן גְּעוֹוֶען אַ שׁוֹחֵט אֵן עֲרְלִיכֶער אִיד, עֶר אִיז גְּעוֹוֶען גָּאָר אָפְּגֶעֱהִיט, נָאָר עֶר אִיז דוֹרְכֶגֶעפֶּאלֵן אִינְמֶאל מִיט אַ מַעֲשֶׂה פֶּרִיטָאָג נָאָכֵן מְרֻחֵץ, אִיז אַלֶּע יֶאָרֵן שְׁחַט עֶר זִיךְ!".

כח. ראה בערך 'הרב מטשעהרין': "רבי דוד שוחט, מאנשי שלומנו דעיר טשעהרין, היה איש יקר ומהנעלים שבין בני הנעורים ('ער איז געווען א 'יקר' און פון די געהויבענע יונגעלייט'), ובראש השנה היה גם משמש כ'בעל תוקע' בראש השנה באומאן. פעם באיזו שבת כשעשה הרב קידושא רבא אחר התפילה לכבוד איזה שמחה שהיתה במשפחתו, הבחין ברבי דוד שותה ממשקה המשכר קצת יותר מהראוי ('ער טרינקט אביסל מערער'). לא מצא הדבר חן בעיני הרב, ותיכף ביום ראשון הכריז הרב שהוא מפטרו ממשרת השחיטה, ומכאן ולהבא אסורה שחיטתו. רבי דוד זה היה איש צדיק כאמור וגם שימש כ'בעל תוקע', ונעשה תיכף רעש גדול מדבר זה, כי מדוע זה יפטרוהו ממשרתו, וכי רק מחמת זה ששתה קצת יותר כבר נאסרה שחיטתו? ואנשי שלומנו הגבירים והמכובדים לא סבלו הדבר, ובאו לבקש מהרב שיוותר וירחם עליו, בטוענם: וכי מה בכך? והרי שבת אינו יום ששוחטים בו וכו'. אמנם הרב היה איתן בדעתו, וזאת מחמת שראהו בעצמו כשהוא שותה קצת יותר מהראוי, ועל כן התעקש הרב בזה מאוד ('געקשנט' שטארק, איינמאל ניין, און ניין, ניין), וכבר לא עזר להם שום דבר, והרב לא התפעל כלל אפילו מאיומיהם שיעבירוהו ממשרת הרבנות [כגודע שהרב היה מתפרנס מעצמו, ולא היה 'נצרך לבריות']. והנה בנו הגדול של רבי דוד שוחט נקרא רבי נחמן, וכאשר הגדיל ציוה עליו הרב ללמוד היטב הלכות שחיטה, ומינהו לשוחט, וירש את חזקת אביו בעבודת הקודש". (רל"י).

וְנַעֲנֶה הָאֲבִירָה לְהַרְבֵּי רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, וְאָמַר לוֹ: "רַבֵּי, אֵיךְ ווִיל שׁוֹיִן נִישְׁט זַיִן קִיִּין שׁוֹחֵט!" - "רַבֵּי, כָּכָר אֵינְנִי רוֹצֶה לְהִיּוֹת שׁוֹחֵט!"^{כט}:

כה

הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי דָּוִד לְעֹלֹבְעֵר הָיָה תַלְמִיד הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזְעַנְסְקָה, וְכֵן תַלְמִיד הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ הַ'חֹזֶה מְלוֹבְלִין', וְכַנּוֹדֵעַ שְׁהִיָּה מֵהַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים, וְעוֹד קִדְּם הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְהַרְבֵּי רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ קִיִּים כְּמָה פְּעָמִים אֶת סֵדֶר הַתְּשׁוּבָה הַמּוּבָא בְּסֵפֶר הַקְּנֵה'י.

כט. ראה לעיל בחלק ג' סימן ש"ס: "אחד היה חפץ להיות שוחט, ושאל את רבינו על כך; השיב לו רבינו הקדוש שילמד דאקטעריי (חכמת הרפואה). שאל אותו אחד בתמיהה: "החפצים אתם שאהיה רוצח?", והשיב לו רבינו: "וכי אין זו רציחה, שלוקחין תרנגול מגלגול של איש זקן, והוא תופס אותו בזקנו ושוחטו?"; ולא רצה האיש הנ"ל יותר בעבודה זו."

ל. ראה 'ספר הקנה' ד"ה 'עניין יראת המקום': "הרוצה לשוב בתשובה יתיימשך מן העולם הזה, ולא יישא ולא ייתן בשום עסק של זה העולם, ויחשוב בליבו כי בכל שעה יבוא המלך אצלו לקחת חשבון מעוונותיו, ולא יאכל בשר ולא שום דבר אשר נשמה באפו, וגם לא ישתה יין, ויישב בתענית ויעסוק בתורה יומם ולילה, ויעשה מלחמה עם השינה שלא לאנוס אותו לישון כל הלילה, וימשוך כל מחשבתו אל ה' יתברך, ויתחרט על כל מה שעשה, ואם תבוא עבירה לידו - יידחנה וירחיקנה מעליו. ועיקר אכילתו: פת במשקל די חיותו. וזה יעשה: ירחיק עצמו מחבורת העולם, ומאכילת בשר ויין ומכל בעל חי ומדברים היוצאים מבעל חי ומכל מיני ירק, ויעשה כן מ' יום, ומשם ואילך הקדוש ברוך הוא יעזרהו, ויילך עד שש שנים, ואז לא יסתפק בשום ספק כי הוא בן העולם הבא, אף כי יאכל אחר שש שנים, כי כבר עברו עליו שש שנים כנגד שיתא אלפי הוי עלמא וחד חרוב, ובלבד שייזרה משם ואילך מעבירות הבאות לידו". עוד מעניין מעלת תשובת הקנה, ראה ב'חיי מוהר"ן' סימן של"ד: "וסיפר מאיש אחד מאנשיו שהיה צדיק גדול, ואמר עליו רבינו ז"ל שהאיש הזה היה לו תשובת ספר הקנה, והנה מבואר בספרים שמי שעושה תשובה זו מובטח לו שלא יחטא (תשובת הקנה יב.), ובעדו, היינו בעד האיש הזה - אני ערב שבוודאי לא יחטא". [יצויין כי בספר 'עשר צחחות' אות כ"ח מובא מה שמסר הרב הקדוש רבי חנה מקאלושיץ בשם זקנו הרב הקדוש רבי יחזקאל משינאווא, כי הרב רבי אלימלך קיים 'תשובת הקנה' במשך כ"א

ובַעַת הַתְּקַרְבוֹת רַבֵּי דָּוִד אֶל הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ בַּפְּעַם הַרְאֵשׁוֹנָה אֵלָיו הִיָּה זֶה בְּלִיל שַׁבַּת קִדְשׁ, וְלֹא חָפֵץ הָיָה הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ אֶף לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו, וְלֹא קָרְבוּ כָּלֵל וּכְלָל. וְחִתְּךָ הַבְּחִין הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי אֶלְעָזָר בֶּן הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ בְּהִנְהַגַּת אָבִיו עִמוֹ, וְעַל כֵּן כָּבַד לֹא נָתַן לְרַבֵּי דָּוִד לְגִשְׁתׁ לְאָבִיו הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, אֶף שֶׁנִּסָּה הָרַב רַבֵּי דָּוִד זֹאת כְּמָה פְּעָמִים, וְלֹא יָדַע רַבֵּי דָּוִד לְשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, וְנִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקָרְבוֹ מְאֹד, וּבָכָה לְפָנָיו ה' בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ שְׁיִזְכָּה וַיִּקְרְבוּ הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ.

אַחַר כֵּן בְּסֵעוּדָה שְׁלִישִׁית שָׁל שַׁבַּת אָמַר הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ תּוֹרָה בְּאֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת בְּעַת שְׁהִיָּה חֲשׂוֹךְ, וְנִכְנַס רַבֵּי דָּוִד בְּהַחֲבֵא, כִּי מִחֲמַת הַחֲשֵׁךְ לֹא הִבְחִין בּוֹ אִישׁ, וְשָׁמַע רַבֵּי דָּוִד אִיךָ שֶׁהָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ אָמַר: "עַם אִיז דָּא אֵינְנֵער וואס האט שוין מְקִיָּים גְּעוֹוֶען אַזוֹי פִּיל מָאָל 'תְּשׁוּבַת הַקְּנָה', און אַזוֹי פִּיל עֲבוּדוֹת, אויב מֵיִינְט עַר עֶפְעַס 'זִיד', אִין עֲבוּדוֹת, הַשְּׁגוֹת - אִיז דָּער שְׂאוֹל תְּחִתִּית קֶאָרַג פֶּאָר אִיהֶם" - "יֵשׁ אָחָד שְׁכָבֵר עָשָׂה כֵּךְ וְכֵךְ פְּעָמִים 'תְּשׁוּבַת הַקְּנָה', וְכֵךְ וְכֵךְ 'עֲבוּדוֹת', וְאֶף עַל פִּי כֵן בָּאֵם הוּא מִתְּפֹנֵן וְלוֹ בְּמִשְׁהוֹ עַל 'עֲצָמוֹ' הֵן בְּ'עֲבוּדוֹת' וְהֵן בְּ'הַשְּׁגוֹת' - אַזֵּי ה'שְׂאוֹל תְּחִתִּית' קָטָן וְקִמּוּץ עֲבוּרוֹיֵא".

וְהִבִּין רַבֵּי דָּוִד כִּי הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ מִתְּפֹנֵן עָלָיו בְּאֵלוֹ הַדְּבוּרִים, כִּי הִיָּה עוֹסֵק בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, וְהָיָה חָפֵץ אֲזוֹ בְּ'הַשְּׁגוֹת' וּבְשִׂאָר

שנים, שבע שנים עבור עצמו, שבע שנים עבור בני דורו, ועוד שבע שנים אחרות לדורות הבאים.

לא. כי התפילה צריכה להיות באמת מכל הלב במסירות נפש, בלא שום כוונת ריוח עבורה, אפילו ריוח רוחני, ודי לנו בשכרנו עצם הדבר הזה בעצמו, שאנו זוכים לעמוד ולהתפלל לפניו יתברך ויתעלה. (רל"י).

מדרגות נעלות, וכשראה שכונן הרב רבי אלימלך בדיוק כפי אשר הוא (ער האט דאך אינגאנצן צוגעטראפן וואס ער איז), נשפר לבו בקרבו מאד, וכאשר קם בחצות הלילה נשכב על הארץ, ובכה וצעק וצעק לפני השם יתברך: "רבנו של עולם, געוואלד! איך וויל נישט קיין השגות, איך וויל שוין גארנישט!" - "רבנו של עולם, אהה! איני חפץ בשום 'השגות', רוצה אני כבר לאו כלום!".

לעת הבקר בא ונכנס שוב להרב רבי אלימלך, ועכבו רבי אלעזר שוב ולא נתנו לגש לאביו פנ"ל, ופנה הרב רבי אלימלך לבנו ואמר לו: "לאזער, דאס איז דאך אונזער דוד'ל! דאס איז דאך אונזער דוד'ל! לאז איהם צו" - "אלעזר, הרי זהו דוד'ל שלנו! הרי זהו דוד'ל שלנו! הנח לו לגשת אלי!".

כז

א. כשחתך פעם בעל הנעים אלימלך את אחד מבניו, ובאו החבריא על השמחה, קדם שעשו את רקוד המצוה הנקרא 'מצוה טאנץ', הכריז ואמר הרב רבי אלימלך לחבריא שלו: "ווער עס האט נישט פאראכטן חטאת נעורים, דער זאל נישט גיין טאנצן" - "מי שלא תקן 'חטאת נעורים', שלא ילך לרקוד ברקוד זה". נענה רבי דוד שהיה מגדולי תלמידיו, ואמר: "און דער וואס האט נישט קיין חטאות

לב. וראה לעיל חלק ג' סימן תק"י ובהערה שם. (רל"י).

לג. עיין בספר 'אוהל אלימלך' אות ר"ג שמכנהו 'רבי דוד מליז'ענסקי'; ועפ"י המשך המעשה משמע שהוא הרב הקדוש רבי דוד מז'עלין (עיירה בין ליז'ענסק ללנצהוט), כן העלה גם במבוא לספר 'נועם אלימלך' (הוצאת 'פאר מקדושים') הערה קפ"א.

נעורים, ער מעג גיין טאנצן? - "וזה שאין לו כלל חטאות נעורים יכול ללכת לרקד?"; ויצא רבי דוד לרקד^י:

ב. רבי דוד הנ"ל היה נוסע גם להרב 'החווה מלופלין' (שהתחיל להנהיג עוד בחיי רבו הרב רבי אלימלך), ופעם אחת נאספו החבריא אצל הרב רבי אלימלך ורבי דוד לא היה שם פי נסע אל 'החווה', ורבי דוד היה חסר אז מאד ל'עבודה' של הרב רבי אלימלך^{יה}, ועל פן נסע אליו הרב רבי אלימלך לבקשו בביתו, ואמרה הרבנית אשת רבי דוד כי בעלה אינו נמצא בבית, והבין הרב רבי אלימלך שרבי דוד נסע ליחווה.

אחר כך כשבא רבי דוד להרב רבי אלימלך, שאלו: "וואו ביסטו געווען?" - "היכן היית?", והשיבו כך: "דער רבי איז אזא גרויסער אור, אז איך מוז האבן א לייטער, בין איך געגאנגען צום לייטער אז איך זאל קענען ארויפקריכן צום רביין" - "הרבי (רבי אלימלך) הוא אור גדול כזה, שאני מכרח לסלם, על פן הלכתי לסלם (הוא הרב 'החווה') כדי שאוכל לטפס אל הרביי"^י

ג. מובא על הרב רבי אלימלך כי בזקנותו לא הרגיש שום טעם במאכל. והנה רבי דוד תלמידו הנ"ל היה עני מרוד מאד, ופעם בא לביתו הרב רבי אלימלך, ולא היה בביתו כי אם מעט קמח ומעט מים, ואף שמן או בצל וכיוצא לא היה להם, ולקחה אשת רבי

לד. רבי דוד זה נטמן בבית החיים בליז'ענסק, והיו הולכים להתפלל על ציונו שם. (רל"י).
 לה. ראה כעין זה לעיל בחלק א' סימן צ"ז: "פעם אחת, באחד הזמנים בהם היו נוהגים להגיע אנשי שלומנו אל רבינו, היה חסר אחד מאנשיו הפשוטים שלא בא אל רבינו; ענה רבינו הקדוש ואמר: 'ער איז נישט דא? אויב אזוי - מוז איך פארן קיין לעמבערג איבער דעם!' - "הוא לא נמצא? אם כך - מוכרח אני לנסוע ללעמבערג מחמת כן!". (רל"י).
 לו. ראה בספר 'אוהל אלימלך' אות ר"נ בקצת שינויים.

דוד את מעט הקמח והמים ולשה אותם, ונתנה כף מים וכצק פשוט (פראסטע טייג און וואסער) לפני הרב הקדוש, ואכל הרב רבי אלימלך, ונהנה מאד מהמאכל, ובקש לאכול עוד קצת. אחר כך פשחזר לביתו ספר זאת הרב רבי אלימלך לאשתו הרבנית, ונסעה הרבנית ושאלה את הרבנית אשת רבי דוד: "וואס האסטו געטאן אז דער רבי האט אזוי הנאה געהאט?" - "מה עשית שהרבי נהנה כל כך?", וענתה לה: "איך האב געהאט אביסל מעל, האב איך געעפטן: רבוננו של עולם, דער צדיק איז דא ביי מיר, איך האב דאך נישט מער, נאר מעל מיט וואסער האבן מיר, מער נישט, גיב אריין דעם טעם פון גן עדן אין דעם, אז דער רבי זאל פילן א טעם; האט מען אריינגעגעבן דעם טעם פון גן עדן אין דאס עסן, האט דער רבי געפילט א טעם גן עדן" - "היה לי מעט קמח, ופניתי בתפלה להשם יתברך: רבוננו של עולם, הצדיק נמצא בביתי, הרי אין לי רק קמח ומים ותו לא, אנא הכנס בזה טעם מגן עדן, שהרבי ירגיש בזה טעם; ואכן כך הוה, שנכנס באלו הקמח והמים טעם של הגן עדן, ועל פן הרבי רבי אלימלך הרגיש טעם גן עדן בזה המאכל".

כז

הרב רבי אלימלך מליז'ענסק היתה, שהיה מקשה איזו קשיא בפני החבריא שלו, ואחר כך היה מישב את התמיהה שהקשה, והתלמידים כבר ידעו שפאשר מקשה רבם רבי אלימלך אל להם להשיב, כי הוא בעצמו יאמר אחר כך תרוץ ויישב את התמיהה.

והנה הרב הקדוש רבי משה לייב סאסובער היה תלמידו של הרב הקדוש רבי שמואל שמעלקע מניקלשבורג, ולאחר פטירתו של רבי שמעלקע נסע אל הרב רבי אלימלך, וכשהקשה הרב רבי אלימלך איזו קשיא, ורבי משה לייב לא ידע שהרב רבי אלימלך יישב תכף את התמיהה והקשיא כנ"ל, עמד וענה תרוץ, וישב את התמיהה.

נכנס הרב רבי אלימלך לחדרו, והיה חפץ להעניש את רבי משה לייב, כי הקפיד עליו מאד, עד שהיה רבי משה לייב מספן מחמת ההקפדה; ובא הרב הקדוש רבי שמעלקע מהעולם העליון, והתחנן בפני הרב רבי אלימלך: "טשעפעט אים ניט, ער איז א גרויסער פליי" - "אל נא תפגעו בו, הוא 'פלי' נפלא", הינו שרבי משה לייב סאסובער הנו בעל מדרגה גבוהה.

אחר כך התראה רבי שמעלקע לפני תלמידו רבי משה לייב, ואמר לו: "מער זאלסט נישט האבן מיט איהם צו טאן, ער איז א פייער, איך האב זיך בקשי גע'פועל'ט און געראטעוועט פון איהם אז ער זאל דיר נישט מעניש זיין. אז דער רבי רבי מיילעך פרעגט - זאלסטו שווייגן און נישט ענטפערן!" - "שלא תתעסק שוב עמו, הוא 'אש' אכלה', בקשי פעלתי להצילך ממנו לבל יעניש אותך. כשהרב רבי אלימלך שואל - שתק ואל תענה!". [וזוהי דרך למוד לפלל, שכשבאים להצדיק - אין להראות שם גדולותיט]:

לח. נלב"ע א' אייר תקל"ח.

לט. "אז מען קומט צו יענעם, פאק מען נישט ארויס דייע גרויסקייטן און דייע זאכן. פאר א גדול, אז מען ווייזט ארויס 'גדולות' - איז א געוואלדיגער קטרוג, מען טאר דאס נישט טאן" - "כשמגיעים אל משהו, אל תציג את גדולתך ואת העניינים שלך. אצל 'גדול', אם מראים בפניו 'גדולות' - הרי זהו קיטרוג גדול על האדם, ואסור לעשות כזאת". (רל"י).

כח

פַּעַם הַגִּיעַ אֵיזָה חֲסִיד לְרַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסְק, לְבַקֵּשׁוּ עַל אֵיזוֹ יְשׁוּעָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ. עָנָה רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְאָמַר לוֹ: "לֵךְ לְצַדִּיק אַחֵר, קִטָּן בְּמַעַלָּה מִמֶּנִּי"; וְהִסְבִּיר: "אֲנִי כָּבֵד רְאִיתִי אֶת גִּזְרֵי הַדִּין שֶׁנִּגְזְרוּ עָלֶיךָ בְּמָקוֹם שֶׁנִּגְזַר, וְאֵינִי יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ, אִוְלָם צַדִּיק קִטָּן בְּדַרְגָּא מִמֶּנִּי, מִחֲמַת שְׂאִין יוֹדֵעַ עֲדִין מִגִּזְרֵי הַדִּין - אִוְלֵי הוּא יוֹכֵל לְשַׁנּוֹתוֹ עֲבוּרָךְ לְטוֹבָה":

כט

פַּעַם נָסַע הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לְוִי יִצְחָק מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב אֶל הָרַב הַקְּדוֹשׁ הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסְק, וְלֹא קִבְּלוּ הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ תַּכְּף כְּרֹאוֹי לְהָרַב מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב, וְהָיָה לוֹ חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת בְּהַמְתַּנְתּוֹ. שָׁלַח אֵלָיו הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שְׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ: "אָמַר לוֹ לְהָרַב מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב: אַחֵי, מִלְּאָךְ מַט"ט שׁוֹלַח לְךָ פְּרִיסַת שְׁלוֹם"; וְנִחַח דַּעַתוֹ, בְּהִבְיָנוּ שֶׁהָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ עוֹסֵק כְּעַת בְּקַדְשֵׁים:

ל

חֻתְנֵנוּ שֶׁל הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לְוִי יִצְחָק מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב הָיָה אִישׁ פָּשוּט מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ שׁוֹם הַרְגֵּשׁ בְּמַעַלַת וּקְדוּשַׁת חֻתְנֵנוּ, וְלֹא יָדַע כָּלֵל וְכָלֵל מְגֹדֵל מַעַלְתּוֹ. וְהִנֵּה הָרַב מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְלֹא שׁוֹם עַל פְּרָנְסָה, וְנִעֲשְׂהָ בִּינֵיהֶם סְכָסוּף, כִּי חֻתְנֵנוּ רָצָה שְׂיַעֲסֵק בְּאֵיזוֹ מְלֶאכֶה וְיִוְכַל לְהַתְּפָרְנֵס מֵעַצְמוֹ, עַד שֶׁנִּתְּפָשְׂרוּ וְהִסְכַּם בִּינֵיהֶם שֶׁהַחֻתָּן יִתֵּן לְחֻתְנֵנוּ הָרַב סֹךְ כֶּסֶף גָּדוֹל, וְיִסַּע עִם סוּחָרִים יַחְדָּיו אֶל מְקוֹם הַמְּסַחֵר לִישָׂא וְלִתֵּן שָׁם, וְלִקְנוֹת שָׁם סְחוּרָה אֲשֶׁר מִמֶּנָּה יִתְּפָרְנֵס.

בבואו אל מקום המסחר הלך הרב מבארדיטשוב בגפו לאיזה סוחר, וכך בין הדברים והמסחר עמו העמידו סוחר זה בנסיון גדול, ולא מצא דרך ועצה להמלט ממנו, עד שמסר ונתן לו כל הממון, וברח והלך לו ממנו.

וכאשר שב לביתו, והנה אין בידיו לא סחורה ולא מעות, ושאלו חותנו על כך, והרב בענותו לא רצה להתפאר על כך שהפסיד הכסף מחמת שרצה לעמוד בנסיון, על כן השיב שאבד את כל הכסף הרב, והיטב חרה לחותנו על כך, וצער את חתנו הרב עד מאד.

לאחר איזה זמן היה מעשה שלחותן הנ"ל היה איזה משפט אודות עליה שהעלילו עליו, ונסע בצערו אל הרב רבי אלימלך לבקשו שיתפלל עליו וימתק ממנו המשפט הקשה, ונענה כנגדו הרב רבי אלימלך: "גיי בעט איבער דיין איידעם" - "לך ובקש סליחה מחתנד".

וכשקרבה לבוא עת המשפט בא החותן בשנית אל הרבי רבי אלימלך, ואמר לו הרבי רבי אלימלך: "איך האב דיר געזאגט, בעט איבער דיין איידעם!" - "אמרתי לך כבר, בקש סליחה מחתנד!"

ובאותה עת ממש שבא החותן לפייס את חתנו הרב, היה מעשה שהגנב, הינו אותו סוחר שגנב מהרב את הכסף בעת הנסיון כאמור, בא אל הרב להשיב לו את כל כספו, בספרו שמעת הגנבה חלה ונחלש, ועל כן בא לפייס ולהחזיר את כל המעות, ושמע זאת החותן, ואז הבין בצדקת חתנו הרב הקדוש מבארדיטשוב; ומני אז נתגלתה צדקתו ברבים ונתפרסם לאיש מופת:

לא

כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזְעַנְסְק, בִּקֵּשׁ וְהִשְׁתַּדֵּל תְּלַמִּידוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרֻדְכֵי מְנַעֲסְכִיז שְׂוִיתָנוּ לוֹ בְּמִתְנָה אֶת הַסֵּפֶל ('טַעֲפֵאלֶע') שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שׁוֹתָה מִמֶּנּוּ בְּבִקֹּר אֶת הַקֶּפֶה, וְכִשְׁקָבְלוּ שָׂמַח בּוֹ שֶׁמָּחָה גְדוּלָה מְאֹד:

מצדיקי הרבים

לב

הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַב רַבִּי זִוְסְיָא קָבְלוּ עַל עֲצָמָם לְסַבֵּל 'גְּלוּת' כַּמָּה שָׁנִים, וְהָיוּ נִרְאִים כִּהְמוֹן הָעָם הַפְּשׁוּטִים.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמָקוֹם אֶחָד וְרָאוּ אִיזָה בַּעַל עֲבָרָה רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הִתְחִילוּ הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים לִיָּסֵר כְּבִיכּוֹל אִישׁ אֶת אָחִיו, וְלוֹמַר אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הָאִישׁ הַלְזָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ אוֹמֵר: "דוֹ זִוְסְיָא? אַזּוֹי טוֹט מְעַן בֵּינָאכְט? אַזּוֹי פִּירְט מְעַן זִיךְ בֵּינָאכְט?!" - "הָאֲתָה זִוְסְיָא? וְכִי כָּךְ עוֹשִׂים בְּלִילָה? וְכִי כָּךְ מִתְנַהֲגִים בְּלִילָה?!" וְאַחַר כָּךְ הָיָה רַבִּי זִוְסְיָא עוֹנֶה לְעַמְתּוֹ: "מֵיילֶעךְ, אַזּוֹי פִּירְט מְעַן זִיךְ?!" - "אֱלִימֶלֶךְ, וְכִי כָּךְ מִתְנַהֲגִים?!"

ניצל מהעלילה שעליו על ידי אש שנשלחה ממרום ונשרף ה'בית ערכאות' - בתי הדינים שלהם, וגם נשרפו כל הניירות וכו', ובבוא השופט לדון את דינו מצא שנשרף הכל, ויצא לחופשי מכל.

וכְשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ הַלָּה אֶת דְּבָרֵיהֶם, הָיָה אוֹמֵר לְעַצְמוֹ: "אִיךָ הָאֵב אֵיךָ דָּאךְ דַּאס גַּעטאַן, וְוַאס עַר זאַגט אויף אֵיהֶם און וְוַאס עַר זאַגט אויף אֵיהֶם! דִּי בֵיידע זַענען דָּאךְ עֶפֶס 'נְבִיאִים'!" - "אַנִּי הָרִי עָשִׂיתִי זֹאת, אֶת מַה שָּׁזָה אוֹמֵר עָלָיו וְאֶת מַה שֶּׁהֲשֵׁנִי אוֹמֵר עָלָיו! שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הִלְלוּ הָרִי הֵם כְּמוֹ 'נְבִיאִים'!". וּבְדֶרֶךְ זֶה שֶׁל "תּוֹכַחַת מְגֵלָה מְאֵהָבָה מִסְתַּתֶּרֶת" הִיְתָה עוֹלָה מֵעַצְמָהּ בּוֹשָׁה עַל פָּנָיו שֶׁל בַּעַל הָעֵבְרָה, עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר לְחֹזֵר בּוֹ וּלְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה:

לג

לְפָנַי הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֶק הִבִּיאוּ בַּעַל תְּשׁוּבָה אֶחָד, אֲשֶׁר עָסַק עַל דַּעַת עַצְמוֹ שָׁנִים רַבּוֹת בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְסִגּוּפִים כְּתִשׁוּבָה עַל עֲוֹנוֹתָיו, וְהָיָה נִרְאֶה לְרַב תַּעֲנִיּוֹתָיו כְּמַעַט כְּאָדָם מֵת. אָמַר לָהֶם הַצַּדִּיק: "וְוַעֲמַעַן הָאֵט אִיר מִיר גַּעבֶּרֶאכְט? אַ מֵת? הָאֵב אִיךְ דָּען מִיט וְוַעֲמַעַן צו רַעֲדֵן?! - "אַתְּ מִי הִבֵּאתָ אֵלַי? מֵת? וְכִי יֵשׁ לִי עִם מִי לְדַבֵּר?!", וְצִוָּה לְבָנוּ רַבִּי אֶלְעָזָר: "לְאֲזַעַר, גִּי נָעַם אֵיהֶם אַרִיין, און עֲטִלִּיכֶע וְוַאכֵן גִּיב אֵיהֶם גוֹט צו עָסֵן, זַאל עַר קַענַעַן דַּעַר וְוַעלֵט, דַּעַרנָאךְ וְוַעסְטוּ אֵיהֶם בְּרַעַנְגַעַן צו מִיר" - "אֶלְעָזָר, קַח אוֹתוֹ לְבֵיתְךָ, וְהֶאֱכִילֵהוּ וְהִשְׁקֵהוּ הֵיטֵב כְּמַה שְּׁבוּעוֹת, שִׁשׁוּב אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֵאחֶר מִכֵּן תְּבִיֵּאֵהוּ אֵלַי". וְכֵן עָשָׂה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקֵהוּ הֵיטֵב, וְאַחֶר כִּף נִכְנַס שׁוֹב הַלָּה לְהָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, וְדַבֵּר עִמוֹ וְהוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה כְּרַאוּי לְפִי עֶרְכוּמָא:

מא. הצדיקים הגדולים יש להם דרך כזו, שאינם נותנים דרך תשובה כזו שאין האדם יכול לעמוד בה. גם יוצא לנו דרך לימוד עבודתו מספור זה לעניין עבודת ההתבודדות, כי יש כאלה שמייסרים ומביזים עצמם היטב בהתבודדות (ער זידלט זיך אויס גוט, און ער איז זיך מבזה גוט), ולא כן הדרך הראויה, כי ההתבודדות צריכה להיות בשמחה ולחפש אצלו את

לד

מספרים על אחד מהגדולים, כמדמה שהיה זה אצל הרב המגיד ממעזריטש או אצל הרב רבי אלימלך מליז'ענסק, שנכנס אליו אדם חוטא גדול ועז פנים, וחשב זה החוטא שאין הצדיק יודע אודותיו לאו כלום, אולם תכף בהכנסו אמר לו הצדיק: "וואס האט דיר ה' יתברך אזוי ש'לעכט'ס געטאן, וואס דו ביסט איהם אזוי פנגד?!" - "אמר נא לי, מה עשה לך הקדוש ברוך כל כך רע, שאתה כל כך פנגדו?!" חדרו הדברים כל כך לעמק לבו של אותו אחד, עד שנתעורר לתשובה, ונהפך לבעל תשובה גמור (איז ער האט געהערט דעם ווארט, איז ער געווארן א בעל תשובה):

זרע קדש

לה

ישב פעם הרב הקדוש רבי אלעזר בן הרב רבי אלימלך מליז'ענסק עם הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מרימנוב, ולמדו יחד איזה עניני חקירה המובאים בדברי הרמב"ם^מ, וכשנכנס רבי אלימלך ומצאם

הטוב (ראה ליקו"מ ח"א סי' נד), ובעבודת ההתבודדות צריכים לדעת לדבר לעצמו מדבר זה, שגם אצלו יש כזה טוב שיכול להיות על ידיו איש כשר וירא שמים וצדיק, כי זה הטוב שלו יכול לעמוד כנגד כל הרע שלו, וצריך להשתמש עם הטוב הזה. (רל"י).

מב. היה זה לימוד חקירה באחד מספריו של הרמב"ם, אך לא בספר 'מורה נבוכים'. (רל"י).

שְׁעוֹסְקִים בְּזֶה הוֹכִיחֵם בְּגִעָרָה: "נו, וּוּאָס אִיז דָּאָס?!" - "נו, מַה זֶה?!", וְעָנּוּ שְׁנֵיהֶם: "שְׂטִיט דָּאָךְ 'דַּע אֶת אֱלֹקֵי אַבְיָךְ'!" - "הֲרִי כְּתִיב (דה"א כח ט) 'דַּע אֶת אֱלֹקֵי אַבְיָךְ'!"

כְּשִׁמְעַ הַרְבַּ רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ פְּדַבְרִים הָאֵלֶּה, נָתַן קוּלוֹ בְּשִׂאָגָה: "וּוּאָס? 'דַּע'?! הָאֵט אִיז עָר!!" - "מָה? 'דַּע'?! הִנֵּה הוּא!" - וְשִׂאָגְתּוֹ הִיָּתָה בְּקוֹל נוֹרָא וּבְאִימָה כְּזוֹ, עַד שְׁמֵרוּב פֶּחַד וְיִרְאַת ה' נִפְלוּ כְּמַעַט כָּל שְׁנָיו שֶׁל הַרְבֵּ הַקְּדוֹשׁ מְרִימָנוּב, וְהָיָה רָגִיל לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שְׁנִשְׂאָרָה לוֹ עַל כָּל פָּנִים שֶׁן אַחַת, אֲשֶׁר בָּהּ הִיָּה יָכוֹל לְקַיֵּם בְּפִסַּח מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה (פְּרָאוּי) מ"ג:

מג. וראה ב'שיחות הר"ן' סימן רי"ז: "אמר שאיתא בספר אחד (ספר הכוזרי), שמה שמובא בספרי המחקרים ראייה שצריכין לחקור מפסוק (דברים ד לט) "וידעת היום והשבות אל לבבך וכו'", שצריכין לדעת אותו יתברך על פי חקירות - זה הפירוש הוא מכת הקראים, שהם מפרשים פסוק זה כך, שצריכין לדעת אותו יתברך על פי חקירות, אבל האמת לא כן הוא, כי באמת העיקר לדעת אותו יתברך הוא רק על ידי אמונה שלימה, שעל ידי זה דייקא זוכין אחר כך לדעת והשגה גדולה בידיעת רוממותו יתברך שמו, וכמו שכתוב (הושע ב כב): 'ארשתיך לי באמונה, וידעת את ה'." [ועיין ב'ליקוטי הלכות' ב'יורה דעה' הלכות גילוח הלכה ג', שם מבואר היטב שעיקר הידיעה הוא על ידי אמונה, עיין שם]. ובאמת עיקר הפירוש הפשוט של פסוקים אלו המזהירים לדעת אותו יתברך, כגון 'וידעת היום והשבות וכו', וכן 'דע את אלקי אביך ועבדהו' (דה"א כח ט), וכן 'דעו כי ה' הוא אלהים וכו' (תהלים ק ג), עיקר האזהרה זו היא בפשיטות, לדעת ולזכור אותו יתברך תמיד בכל עת, ואל ישכח אותו יתברך חס ושלום בשום עת, כמו למשל שדרך המלכים והאדונים, שמזהירין את עבדיהם שיידעו שיש עליהם מושל, ובפרט אנשי חיל של המלכים, שמלמדין אותם שיידעו מי המלך והקיסר שלהם, למען תהיה יראתו על פניהם ויעבדו עבודתם בשלימות, וכן הרגילות לומר להעבד: דע שיש עליך אדון ומושל, שהכוונה שייקח זאת בדעתו בכל עת, ואל ישכח, לבל יעשה שום דבר נגד רצונו, כמו כן להבדיל במלכותא דשמייא, שמזהיר אותנו 'דע את אלקי אביך וכו', הינו ידוע תדע ואל תשכח בשום עת, וכן 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים וכו', וכן 'דעו כי ה' הוא אלהים'."

לו

לְהֵרֵב הַקְדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ הָיָה נֶכֶד, שְׁלַמַּד בַּחֲדָר אֶצֶל אֵיזָה מְלַמֵּד יְרֵא שָׁמַיִם. פֶּעַם בָּא הֵילֵד לְזַקְנוֹ וְאָמַר לוֹ שְׂאִינוּ רוֹצֵה לְלַמֵּד אֶצֶל זֶה הַמְלַמֵּד ('אֵיף ווִיל נִישְׁט לְעֶרְנֶען מִיט דַעם רַבִּין'), וְכֹף הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. שְׁלַח הֵרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְקָרָא לְזֶה הַמְלַמֵּד, וְכֹאשֶׁר הִגִּיעַ שְׂאֵלוֹ: "בֵּי יוועמען האסטו געלערנט?" - "אֶצֶל מִי לְמַדְתָּ אַתָּה?", וְהִשִּׁיב לוֹ: "אֶצֶל זֶה וְזֶה" - שְׁגָם הוּא הָיָה יְרֵא שָׁמַיִם. חָקַר הֵרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ אֶצֶל מִי לְמַד זֶה הַמְלַמֵּד שֶׁל הַמְלַמֵּד, וְגַם הוּא הָיָה נוֹדַע לִירֵא שָׁמַיִם, וְחָקַר עוֹד וְעוֹד בְּדוֹרוֹת הַקְּוֹדְמִים שֶׁל אֵלּוֹ הַמְלַמְדִים, עַד שֶׁנוֹדַע שֶׁהַבְּעַלְפֶּעַר ('ה'עוֹזֵר') שֶׁל הַמְלַמֵּד בְּדוֹר הֶרְבִּיעִי אוֹ הַחֲמִישִׁי הָיָה מְשֻׁכֵּל וְעוֹסֵק בַּחֲקִירָה. קָרָא שׁוֹב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְהַמְלַמֵּד, וְאָמַר לוֹ: "נוֹ, אֵיזוֹ אַ חֲדוּשׁ וְוַאס מִיִּין קִינֵד ווִיל נִישְׁט לְעֶרְנֶען בֵּי אֵיף?" - "נוֹ, וְכִי פֶּלֶא הוּא שְׁנַכְדֵי אֵינוּ רוֹצֵה לְלַמֵּד אֶצְלָכֶם?"^{מד}:

לז

א. לְגַדְל מֵדַת הָאֱמֶת שְׁהִיתָה לוֹ לְרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, נַעֲנֶה וְאָמַר פְּעַם: "אֵינִי רוֹצֵה שְׁבִנִי יְנַהֲגוּ בְּרַבְּנוֹת אַחֲרָיִ"; וְכֹשׁ שְׁמַעְהָ זֹאת בַּתּוֹ, עֲנֶתָה וְאָמַרְתָּ: "אָבֵא, אָנִי דְּוֹקֵא הֵייתִי מְרַצָּה שְׁכֵן יְנַהֲגוּ בְּזֶה", וְעֲנֶה וְאָמַר: "נוֹ, שְׂהִיּוּ".

וְאָכֵן בְּנוֹ הֵרֵב הַקְדוּשׁ רַבִּי אֱלֶעָזָר לֹא נִהַג בְּפִרְסוּם, וְהָיָה נוֹסֵעַ לְהֵרֵב הַמַּגִּיד מְקַאזְנִין וְלְהֵרֵב הַקְדוּשׁ רַבִּי מְרֻדְכִי מְנַעֲסֵכִיז, וְרוֹב נְכְדֵי הֵרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לֹא הָיוּ נוֹהֲגִים בְּפִרְסוּם כָּלֵל, רַק הָיוּ מְכַבְּדִים מְצַד

מד. בספר 'אוהל אלימלך' אות קמ"ג מסופר מעשה זה בקצת שינויים.

שְׁלֵשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין וְנֶצֶר מִשְׁפַּחָתָם ('אייניקלעך'); אַמָּנָם מִבְּתוֹ הַנִּל יֵצְאוּ
בָּנִים רַבָּנִים מִפְּרָסְמִים וְעִשְׂרִים:

ב. הַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ רַבִּי נִפְתָּלִי בֶן רַבִּי אֶלְעָזָר, נֶכֶד הַרְבֵּה רַבִּי אֶלִימֶלֶךְ
מִלִּיז'עֵנְסְק^מ, הִשְׁתַּדָּף עִם הַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ רַבִּי חַיִּים מֵאִיר יִחִיאֵל
מִמָּאגְלִינִיצֶע^מ שֶׁהָיָה צָדִיק מִפְּלֶג וְשָׁמוֹ הָלַךְ לְפָנָיו ('עַר הָאֵט גַּע'שְׁמ'ט
אִין דְּעַר וּוְעֵל'ט'), וּמִנְגֵד מִחֲתָנוּ לֹא נָהַג בְּפָרְסוּם וּבְרַבָּנוּת כָּלֵל כְּאִמּוֹר.
וְהִנֵּה שְׂמִיחַת הַנְּשׂוּאִין הִיְתָה בְּלִיל שַׁבָּת, וּמִחֲמַת שֶׁהָרַב מִמָּאגְלִינִיצֶע
הִרְגִישׁ בְּבִזְיוֹן קִצָּת שְׂיֵהָיָה לוֹ מִחֲתָן שְׂאִינוֹ נוֹהַג בְּרַבָּנוּת, עַל כֵּן קָדַם
הַחֲפָה פְּנֵה לְמִחֲתָנוּ רַבִּי נִפְתָּלִי וְאָמַר לוֹ: "אִיךָ ווִיל נִישְׁט גִּיין צוֹ דִּי חֲפָה.
ווערט אַ רַבִּי!" - "אִינִי רוֹצֶה לִילֶךְ לַחֲפָה. נָא הִסְכִּימוּ וְהִיוּ לְרַבִּי!"

דָּבָר רַבִּי נִפְתָּלִי עַל לְבוֹ, וְאָמַר לוֹ: "כַּעַת בּוֹא וְנַעֲרֵךְ בְּזִרְיוֹת אֶת הַחֲפָה,
מִחֲמַת שְׂיִוִם שְׂשִׁי הוּא הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת כְּבָר מִמְּשֻׁמֶשֶׁת לְבוֹא
'(אִיצֶטְעַר אִיזו פֶּרִיטָאג פֶּאַרְנֶאַכְטֶס)', וּבְאֲשֶׁר לְהַנְהִיגַת הַרַבָּנוּת - נִדְבָר
אַחַר כֵּן"; וְאַכֵּן הִזְדַּרְזוּ וְעָרְכוּ אֶת הַחֲפָה.

וּבַעֲת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת, וְהָרַב מִמָּאגְלִינִיצֶע הָאָרִיךְ בְּשִׁלְחָן מְאֹד
לְתוֹף הַלִּילָה, הִזְדַּרְזוּ רַבִּי נִפְתָּלִי תַכְף בְּזִמְן מוֹצְאֵי שַׁבָּת לְהַתְפַּלֵּל
עַרְבִית, וְהַבְּדִיל בְּפָנָיו עֲצוּמוֹ, וְהָלַךְ וְהִתְלַבֵּשׁ בְּכַגְדֵי הַשְּׁחוּרִים שֶׁל מְנַקֵּה
הָאֲרָבוֹת עִם כְּלֵי מְלֶאכֶתוֹ בִּידוֹ ("קוֹימען קַעַרער מיט אַ בַּעַזעם אִין דְּעַר הָאָנְט"),
וּבָא וְנִכְנַס כֵּךְ אֶל מִחֲתָנוּ הַרַבִּי מִמָּאגְלִינִיצֶע בַּעֲת שְׂשִׁיב עֲדִין בְּסְעוּדָה
שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת כְּאִמּוֹר. הִשְׁתּוֹמֵם הַרַבִּי וְשָׂאֵל: "מַה זֶה וְעַל מַה זֶה?",

מה. גולד בשנת תקכ"ה (משוער), ונלב"ע בכ"ה במרחשון תקצ"ט, ומנו"כ באוהל זקינו הקדוש.
מו. חתן הרב אלעזר בן הרב רבי אלימלך מליז'ענסק, ונודע בכינויו 'השרף ממאגליניצע'.
אימו היתה בתו של הרב המגיד מקאזניץ. נלב"ע בט"ו באייר תר"ט.

והשיבו רבי נפתלי: "האט דאס ווילט איר מאכן פון מיר!" - "הרי זה מה שאתם חפצים לעשות ממני!"; והבין הרבי ממאגליניצע, ומני אז כפר הפיר בגדלת מחתנו רבי נפתלי:

מאמרותיו ודברי תורתו

לח

"פתחו לי שערי צדק, אבא בם אודה י"ה" (תהלים קיח יט), דהנה עקר מדת הצדיקים כף היא, בכל מה שעובד יותר להבורא ברוך הוא - הוא מבין יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה, כי אין סוף בדבר, וזה הוא עקר הבנת הצדיק, שמבין זה שאינו יכול לבוא אל התכלית הגמור, והיא היא העבודה. וזהו שאמר הכתוב: "פתחו לי", פרוש: הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לבוא בם לעבוד הבורא, לפי שסובר שלא עשה כלום עדין ולא פעל בעבודתו כלל עדין, ומשיבין לו (שם פסוק כ): "זה השער לה", פרוש: היא היא עקר העבודה, לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה, כי דבר שאין לו סוף ותכלית, והבין^מ:

מז. "שטייט פון רבין רבי אלימלך: "פתחו לי שערי צדק - זה השער לה", האט דער רבי רבי אלימלך אזוי געטייטשט: דער "שער לה" איז - אז ער שרייט פסדר: "פתחו לי שערי צדק", 'עפן מיר אויף, עפן מיר אויף דער טויער! איף וויל דאן!', אז ער שרייט: 'דאס איז דער שער לה!', אז ער וויסט אז ס'איז דארטן דא טויערן, טויערן, טויערן! דער 'עפענען דעם טויער' האט גישט קיין שעור! זיי ווילן פילן מערער חיות אין דאווענען, מער חיות אין די אותיות התורה, זיי ווילן זיין מער דבוק אין אויבערשטן! טאמער וועט ער מיינען אז מען

לט

שאל הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק: מה יהיה ההבדל בין משיח צדקנו לשאר הצדיקים?, ובאר: "שאר הצדיקים, עובדים הם את ה' בכל יום בתוספת קדשה ודעת על מה שהשיגו בימים הקודמים, הינו שעל מה שזכו בימים הקודמים מוסיפים הם להתעלות בקדשתם, (צדיקים, יעדן טאג - זענען זיי מוסיף מער, ער הייבט אן היינט ביי וואס ער האט געהאלטן נעכטן, און ער איז 'מוסיף'), מה שאין בן משיח צדקנו יתחיל בכל יום עבודתו מ'אין', בבחינת הפתוח (תהלים קלא ב): "כגמל עלי אמו" ובבחינת הפתוח (שם ב ז): "אני היום ילדתיך", הינו שפכל יום ויום יתחיל כילד קטן שנולד זה עתה, ללא חשבון העבר כלל (ניי געבוירן), ובכל יום יתחדש בתכלית ההתחדשות ללא שום חשבון מהעבר, ובתכלית הבטולי, ויהיה מוסיף

האט איהם שוין געעפענט דעם טויער - איז דאס נישט קיין "שער לה", דער "שער לה" וואס "צדיקים יבאו בו", איז תמיד שרייען דעם "פתחו לי שערי צדק!". (לשון רל"י).

מח. ראה בליקוטי קמא סימן ס' סעיף ב', וכן בליקוטי תניינא סימן ד' אות ח', מעניין שצריך להוסיף בכל יום קדושה ודעת (הייליגער און קלוגער), אשר מי שאינו משתדל בזה - יונק ממנו חלילה מצח הנחש, עיי"ש. (רל"י).

מט. וב'ליקוטי הלכות' תפילין ה' אות ט"ו: "וזה בחינת משיח, שנאמר בו (תהלים ב ז): 'אני היום ילדתיך' (סוכה נב), כי משיח יזכה לבחינה זאת בשלימות, שהוא בחינת חיים ארוכים הנ"ל, שבכל עת יתחיל לחיות מחדש כאילו נולד היום, בחינת 'אני היום ילדתיך', כי משיח ישיג בחינת למעלה מהזמן, כמבואר בדברי רבינו ז"ל (ליקו"מ ח"ב סי' סא) על פסוק זה 'אני היום ילדתיך', עיין שם, כי בחינה זאת שהתפאר העיוור הנ"ל שהוא זקן ויניק וכו', וכל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וכו' (סיפ"מ מעשה יג) - כל זה היא בחינת למעלה מהזמן, שזהו בחינת חיים ארוכים שיזכה משיח, בחינת (תהלים כא ה) 'חיים שאל ממך נתנה לו', שהוא בחינת 'דוד מלך ישראל חי וקיים' (ר"ה כה.), כי דוד הוא משיח (עי' סוכה נב. הנ"ל).

ג. ראה עוד לעיל בחלק א' סימן ק"כ: "רבינו אמר: 'ווען מען דערמאנט זיך אין מיר, איז מען פקטן שנוולד' - בכל פעם שנזכרים בי, אז הוא כקטן שנולד", ועל פי זה יוצא מבואר

ועולה בעבודתו לרב התחדשותו גם על כל הימים הקודמים שפבר עבד בהם את ה', עד תכלית ההשגה והמעלה" - "אנדערע האפן דאס נעכטיגע, און זיי זענען מוסיף מערער, משיח הייבט אן איבער א נייעס גלייך ווי ער איז היינט געבוירן געווארן, און ער וועט אזוי פיל משיג זיין, נאך מערער און בעסער פון נעכטן":

אחד שאל פעם את הרב רבי אלימלך אודות המליצה הידועה על יסוד דברי חז"ל (כלים פ"ב מ"ב): "המחבר לטהור - טהור": "הרי הטהור היה צריך לעבוד ולהתיגע כל כך עד שזכה ונעשה לאיש טהור, ואיך יתכן הדבר, שאף בחבור לטהור - יהיה פבר נעשה טהור, בקלות כזו? ענה ואמר לו הרבי רבי אלימלך: "ס'איז אזוי גרינג צו זיין א מחבר לטהור?" - "וכי קל כל כך הדבר, להיות מחבר לטהור?"

שבכו רבינו יכול כל אחד ואחד להגיע לדרגת התחדשות כזו, שיהיה ממש בבחינת הכתוב "אני היום ילדתיך" וכנ"ל. (רל"י).

נא. כן שמענו בשם הרב רבי אלימלך, אם כי לא מצאנו מפורש כל זה בספר 'נועם אלימלך'. (רל"י); וראה כעין זה בספר 'נועם אלימלך' פרשת חוקת: "אשר ציוה ה' לאמר" (במדבר יט ב) - לכאורה מלת 'לאמר' אין לו ביאור, כיון שכתוב 'דבר אל בני ישראל', אך העניין הוא לרמוז שצריך האדם להיות הולך בעבודתו יתברך שמו מדי יום ויום יותר מיום העבר, והיינו גם אם עסק בתורה לשמה ודביקות בראה ואהבה היום, אז למחרתו יוסיף לפשפש במעשיו ולראות על הלימוד שלמד אתמול שלא יצא ידי חובתו ושלא היה כראוי, וצריך ללמוד היום בבחינה יותר בקדושה וטהרה ופרישות רתת וחיל ורעדה, וכן בכל יום ויום, וזהו 'אשר ציוה ה' לאמר', רוצה לומר 'לאמר' בכל יום בבחינה אחרת התורה בעוסקי בה".

נב. ב'רמתים צופים' (תדאר"ר פ"ג אות לד) איתא: "ששמעתי מכ"ק אדמו"ר [הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא] זי"ע, ששאל להרה"ק היהודי זלה"ה שהיה אומר 'כל המחובר לטהור וכו', ושאל לו: וכי הקדוש ברוך הוא וותרן וכו'? ומה סברא הוא זו, שבדבר קל יהיה לו מדריגת הצדיק אשר לא נהנה מהעולם הזה? והשיב לו, שזה עבודה גדולה מאוד להיות

מא

הרב רבי אלימלך מליז'ענסק היה אומר בצחות: "אם מטתו של אדם משמשת לו בחייו כקבר, אזי קברו משמש לו כמטה"^ג:

מב

מה שכתבתי מענין חברים טובים, אביי ורבא וכו' - זה שגרא דלשנא, ופוח ישן בין המתנגדים והחסידים. וידוע פרוש הרב רבי אלימלך ז"ל: "וישמע יתרו"י - מה שמועה שמע ובא?"^ה, היה יכול להיות גר תושב, לישב בביתו לעבוד ה', ולמה בא אל משה? "שמע קריעת ים סוף" - התגלות אלקות גדולה כזה, "ראתה שפחה וכו'"^ו, ואחר כך "מלחמת עמלק" - ירידה נוראה בנסיונות ממים ולחם וכו', ראה שצריכין לבוא לפני משה דיקא.

ובשביל זה כשהגאונים הצדיקים כמו הרב רבי שמעלקע ואחיו בעל ההפלאה זצ"ל והמגיד ממעזריטש זצ"ל ודומיהם, כשזכו להתודע מאור קדשת הבעל שם טוב ז"ל - תכף נתקרבו, והאירו כל העולם:

[מכתב רבי אברהם אלחנן ספקטור, י"ט שבט תשי"ח]

דבוק לצדיק האמיתי, ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו, ואין כאן ויתור כלל; ומי שהיה רגיל אצל הצדיקים האמיתיים, יודע ומבחין דבריו הקדושים הללו, עכ"ל.

ג. בספר שיש"ק - פולין, ערך 'קדושה וטהרה' אות ח', מביא דבר זה בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא.

נד. שמות יח א

נה. זבחים קטז.

נו. מכילתא מס' דשירה פר' ג

 מג

המגיד רבי ברוך [מריקא] זצ"ל היה מתלמידי הבעל שם טוב ז"ל, ונסע עם הבעל שם טוב ז"ל כמה שבועות בדרך, ואחר כך היה מלמד אצל רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל, וקדם שלקח אותו הבארדיטשובער למלמד, מישש כל אבריו ואמר: "כָּשֶׁר, כָּשֶׁר".

פעם אחת אמר לו הבארדיטשובער: "רצוני שתהיה עוד אצלי למלמד, ובתנאי שתאכלו עמי בקערה אחת", והשיב לו רבי ברוך: "צריך אני להתישב בדרך". נודמן שפאו אז האחים הקדושים הרב רבי אלימלך והרב רבי זוסיא, הלך רבי ברוך לשאול מהם עצה, ובדרך עליתו על מדרגות העליה שהתאכסנו שם, שמע את הרב רבי אלימלך שמדקדק על הא דפריץ הגמרא: "וכי לפני אלקים אכלו? הלא לפני משה אכלו! אלא כל הנהגה מסעודה שתלמידי חכמים מסבין בה - כאלו נהנה מזיו השכינה", ודקדק הרב רבי אלימלך: מה זה מקשה הגמרא "וכי לפני אלקים אכלו?", הלא באמת אכלו לפני אלקים, דהא "מלא כל הארץ כבודו"! ותרץ דמפני יראת הצדיק נדחה מעט מיראת אלקים, ואתי שפיר קשית הגמרא "וכי לפני אלקים אכלו? הלא לפני משה אכלו", פי היתה להם יראת הרב, ונדחו מעט מיראת אלקים, ואין זה 'לפני אלקים'. והבין המגיד פי זו היא תשובה על שאלתו הנ"ל, והינו פי לא טוב הוא לאכול תמיד עם הצדיק, פי בזה נדחה מעט מיראת אלקים:

[מכתב רבי אברהם אלחנן ספקטור, כ"ה אייר תשכ"ה]

מד

צָרִיכִין פִּשְׁפוּשׁ הַמַּעֲשִׂים, וְלִזְכֹּר הַיֵּיטֵב כִּי כָּל הָעוֹלָם מְלֵא נְסִיווֹת, נְסִיוֹן הָעֵנִי וְנְסִיוֹן הָעֶשֶׂר, נְסִיווֹת שֶׁל אֶסוּר חֵס וְשָׁלוֹם - בְּחִינַת קְלָפוֹת הַטְּמָאוֹת, וְשֶׁל הַתֵּר - קְלַפַּת נִגְהָ, טוֹב וְרַע, שֶׁקָּשָׁה עוֹד בְּאִפְּן אֶחָד יוֹתֵר לְכוֹר הַטוֹב מִהַרְע מִהַקְּלָפוֹת הַטְּמָאוֹת לְגַמְרֵי, כִּי אֵלּוּ הַנְּסִיווֹת שֶׁל קְלַפַּת נִגְהָ מִתְחִילִים דִּיקָא אַחַר שֶׁנַּעֲשֶׂה אָדָם הַשָּׁלֵם, שְׁלֵא יִהְיֶה נִגְרָר אַחַר תַּאוּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה אֲף בְּהַתֵּר, רַק הַכֹּל יִהְיֶה לְשֵׁם שְׁמַיִם.

וּבְיַדָּאֵי צָרִיכִין הַרְבֵּה לְהַתְּפַלֵּל עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ זצ"ל: "וּכְבֹּר אֱמֹר 'אָנָּה ה'", 'וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ'^{י"ח}, שֶׁצָּרִיכִין הַרְבֵּה לְצַעֵק 'אָנָּה ה'" עַד 'וְנִשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ':

[מכתב רבי אברהם אלחנן ספקטור כ"ה מרחשון תשכ"ז]

מה

בְּסִפּוּר 'נַעַם אֱלִימֶלֶךְ' רָאִיתִי שֶׁאֱמֹר, מֵה שְׁרוּאִין לְפַעֲמִים שֶׁיִּשְׁנֹו בְּנֵי אָדָם אוֹהֲבִין מְאֹד זֶה אֵת זֶה, וַיֵּשׁ לָהֶם דַּעַה אַחַת, שְׁלֵא כְּרַגְלֵי - זֶהוּ מִחֲמַת שְׁבִגְן עֲדָן הָיוּ שְׂכָנִים זֶה לְזֶה וְכוּ':

[מכתב רבי אברהם אלחנן ספקטור, י"ז סיון תשל"ו]

נח. ראה ב'נועם אלימלך' פרשת וישלח: "זוהו (בראשית לב ה) 'עם לבן' - פירוש שזכיתי שיהיה היצר הרע נהפך מ'נבל' ל'לבן', היתה הסיבה לזה: 'גרת', לשון גירות, דהיינו שהחזקתי עצמי כגר בהכנעה גדולה, ובכל זאת לא עלתה בידי בימים מועטים. כי אם 'ואחר עד עתה', פירוש שאחרתי בעבודה הזאת יום אחר יום ושנה אחר שנה, וזהו שאמרתי וכבר אמר 'אנא השם' 'ונשמע קולו', פירוש שזמן ארוך צריך האדם לצעוק 'אנא השם, עזרני שאזכה לעבודך באמת', ואז 'ונשמע קולו', אבל לא בימים מועטים. ואם תאמר, ומהיכן יהיה פרנסתו של אדם? לזה אמר (בראשית שם פסוק ו): 'ויהי לי שור וחמור', דהיינו שהפרנסה בא ממילא אם עושים רצונו של מקום".

על דבר ששאלתני איה מקומו של דברי קדשו של הנעם אלימלך, בענין השכנות של שני בני אדם בגן עדן וכו', הוא בדרך ל"ז ע"ב פרשת בא על הפסוקים "ואם ימצט הבית וכו' ולקח הוא ושכנו הקרב". יהי רצון שנוזקה להיות מהמאמינים בשלמות האמונה:

[רבי אלחנן ספקטור, גנוי אבא]

ציונו הקדוש

מו

הרב הקדוש בעל ה'ישמח משה', לא זכה לראות בחייו את הרב רבי אלימלך מליז'ענסק. פעם כבר נסע אליו פי היה חפץ לראותו, ונזדמן לו באמצע הדרך אחד שהיה נודע לרב ולמדן גדול, ושאלו הלה: "וואו פארט איר?" - "להיכן אתם נוסעים?", וענה לו: "איך פאר צום רבין רבי אלימלך" - "אני נוסע אל הרב רבי אלימלך". ענה ואמר לו בתמה: "דו פארסט צו איהם? דו ביסט דאך מער למדן פון איהם! דו ביסט מבזה די תורה! ווי מעגסטו פארן צו איהם?" - "אתה נוסע אליו? הרי אתה למדן גדול ממנו! זהו בזיון התורה! וכי כיצד מתר לך לנסע אליו?", ועוד פיוצא בזה; וחלשה דעתו, וחזר לביתו, ולא נסע להרב רבי אלימלך מליז'ענסק.

וְאָז בְּסִמּוּךְ נִסְתַּלַּק וְנִפְטָר הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, וְכָל הַיָּמִים לֹא הָיָה בְּעַל הַיְשָׁמַח מִשֵּׁה' סוּבַל הַדְּבָר, שְׁלֹא זָכָה בִּימֵי חַיָּיו לְנִסְעַ אֶל הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, וְהָיָה לוֹ חֲרָטָה גְדוֹלָה וְשִׁבְרוֹן לֵב עַל כֵּן.

אַחַר כֵּן הִתְקַרַּב בְּעַל הַיְשָׁמַח מִשֵּׁה' לְהָרַב 'הַחוּזָה מְלוּבְלִין' סא תְּלַמֵּד הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, וּבּוֹדָאֵי אִז כֶּכֶר יָדַע יוֹתֵר מִגְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ.

וְהִנֵּה אַחַר זְמַן חָלָה נִכְדוֹ וְנַחֲלָשׁ, וְשָׁלַח שְׁלִיחַ לְמָקוֹם גְּנִיזָתוֹ שֶׁל הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ לְהַתְּפִלֵּל שָׁם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאָמַר לוֹ שֶׁכֶּאֱשֶׁר יִגִּיעַ לְשֵׁם יְבִיט עַל הַמּוֹרָה שְׁעוֹת' אֶת הָעֵת וְהַזְּמַן, וְהוֹסִיף לֵאמֹר לוֹ כֵּן: "דִּי צְדִיקִים כִּמָּה מְאֹלָן זְעַנְעַן זֵי אֵין דִּי עוֹלָמוֹת, זְעַנְעַן זֵי נִישְׁטָא עַל קִבְרָם. וְוַעַן דוּ וְוַעֲסֵט אַרְיִינְקוּמְעַן אוֹיפֵן פֻּעֵלְד און קוּמְעַן צוּם רַבֵּין רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, זְאֵלְסְטוּ זְאָגֵן אַזוֹי: 'אֵיךְ בֵּין מְנַדֵּר א פְּרוּטָה צְדָקָה פֶּאָר דִּי נִשְׁמָה וּוַאס וְוַעֲט לױפֵן זְאָגֵן דְּעַם רַבֵּין רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ אַז מְעַן אֵיז גְּעֻקוּמְעַן צוּ אֵיהֶם', וְוַעֲלֵן אַסְאָךְ נְשָׁמוֹת לױפֵן, וְוַארוּם דָּאָרְט אֵיז א פְּרוּטָה צְדָקָה זֵייעֵר חָשׁוּב, און אַז מְעַ זְאָגֵט 'א פְּרוּטָה' און מְעַן בְּאֻקוּמְט א פְּרוּטָה, אֵיז דָּאָרְט א גְּאֻנְצֵער סְפוּר, און אַלְע לױפֵן" - "כִּמָּה פְּעָמִים יֵשׁ שְׁהַצְדִּיקִים מְשׁוּטְטִים בְּעוֹלָמוֹת וְאֵינֶם נִמְצָאִים עַל קִבְרָם, וְעַל כֵּן כֶּאֱשֶׁר תִּפְגַּס לְבֵית הַחַיִּים וְתִבּוֹא לְמָקוֹם גְּנִיזָתוֹ שֶׁל הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, תֹּאמַר כֵּן: 'אֲנִי נוֹדֵר פְּרוּטָה צְדָקָה עֲבוּר הַנְּשָׁמָה שְׁתַּרוּץ וְתֹאמַר לְהָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ שְׁבָאוּ אֵלָיו, וְאוּ אִז יְרוּצוּ אֵלָיו הַרְבֵּה נְשָׁמוֹת, כִּי שָׁם חֲשׁוּבָה מְאֹד פְּרוּטָה צְדָקָה, וְכֶאֱשֶׁר נוֹדְרִים 'פְּרוּטָה' וְהֵם

סא. וחתנו של בעל 'ישמח משה', הוא הצדיק רבי אריה לייבוש ליפשיץ בעל 'אריה דבי עילאי', המריץ וזירזו אחר כך מאוד את חותנו שיתקרב אל הרב 'החוזה מלובלין'.

מְקַבְּלִים פְּרוּטָה אֲזִי נַעֲשֶׂה מְזָה בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים דָּבָר גְּדוֹל, וְכֻלָּם רְצִים (לְהוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה) "סב.

וְאַכֵּן עָשָׂה הַשְּׁלִיחַ כָּל הַנִּל, וְהִסְתַּכַּל עַל הָעֵת וְהַזְמַן, וְכִשְׁחֹזַר הַשְּׁלִיחַ נוֹדַע שֶׁהָיָה זֶה מְכוּן, שֶׁבְּאוֹתָהּ עֵת שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וּמִשְׁתַּטַּח בְּתַפְּלָה שָׁם עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ - הַקִּיץ הַחוֹלָה וְנִרְפָּא׃

מז

אֲנִשִּׁי שְׁלוֹמִנו חֲסִידֵי בְּרִסְלָב מְמַדִּינַת פּוֹלִין הָיָה דִרְפָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לִסַּע לְלִיז'עֵנְסְק, לְהִשְׁתַּטַּח שָׁם עַל צִיּוֹן הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בְּיוֹם הַיָּאֲרִצִּיט כ"א אָדָרׁ, וְסִפְרוּ שָׁשׁ עַל צִיּוֹנו הַקְּדוֹשׁ הָיָה נִמְצָא אַחַד מִצְאָצְאֵי הָרַב הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהָיָה יָכוִן לְפָנָי הַבָּאִים חֲבִלָּה שֶׁל

סב. אנו מדברים מכך שאמר ה'שמח משה' ששם פרוטה של צדקה חשובה מאוד, והרי מהו 'פרוטה צדקה'? ואפשר כל כך להרוויח מכך. ובשעה שנותנים פרוטה צדקה, ככל שאשמח בנתינתה, וככל שארבה באמונה במעלתה - אזי פועלת יותר ויותר זו ה'פרוטה לצדקה', כן הוא בעניין הדרך של לימוד זכות על כל נקודה ונקודה טובה, שצריכים להחשיבה מאוד מאוד. (רל"י).

סג. ראה 'אוהל אלימלך' אות קמז ואות קמט.

סד. ראה ב'ספר זיכרון לקדושי ליזענסק' (פרק 'דער גרויסער טאג כ"א אדר', זכרונות ר' ישעיה קירשנבוים). עמוד שנ"ו: "די גרעסטע מחנה איז געקומען פון רוסלאנד וכו' די הויפט געסט זענען געווען די אומאנער חסידים, די 'טויטע חסידים' פון ר' נחמן בראסלאווער, וועלכע האבן קיין רבי'ן נישט געהאט לויט דער צוואה פון זייער רבי'ן, אבער צו ר' אלימלך'ס קבר האבן זיי זיך ערלויבט צוקומען און דווקא מאסנווייז, זיי האבן געשמוגעלט די גרענעץ ערגעץ נעבן אולאנאו א ערך פון אכט און צוואנציג ק"מ פון ליזענסק, און זענען מיט ראזוואדאווער באן געקומען פון ניסקא. מיר פלעגן וויסן מער ווייניגער ווען זיי קומען, און מיר זענען געלאפן צו דער באן א קילומעטער פון שטאט צו פוס, און זיי אפגעווארט. ווייט נאך פון דער סטאנציע האט מען שוין געהערט קולות און קלאנגען, און ווען די באן האט זיך דערנעערט, האבן די קולות זיך פארשטארקט און צעגאסן, און ס'האט זיך געהערט א געזאנג א אונאויפהערלעכעס. טאנצנדיג זינגענדיג זענען זיי אראפ פון די וואגאנען, אויסגעשיט

שְׁמִירָה, וְהָיוּ מְהֵנִים אוֹתוֹ עַל כֵּן בְּאִיזוֹ מִתַּת יָד. הַנֵּ"ל לֹא הָיָה מְשִׁמֵּשׁ
כְּרַבֵּי, וְהָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד שָׁם:

זיך און באלד זיך צוזאמענגעאקסעלט צו זעקס, צו אכט, און אזוי אין געפלאכטענע כנופיות אנגעקומען זינגעדיק, טאנצנדיק אין שטעטל אריין. מנגנים זענען זיי געווען גוטע, דעם רבי ביים לעבן האט אנגעזאגט 'עבדו את ה' בשמחה', איז געווען א מחיה צו הערן זייער זיס - טרויעריק - התלהבות געזאנג, דאן האבן מיר קונדסים זיך אריינגעפלאכטן צווישן זיי, און מיט געטאנצט מיט זיי אין שטאט אריין. די אומאנער זענען נישט געאנגען אויף טראטן-ארן בלויז, זיי האבן פארפלייצט די שאסייען, און מיר מיט זיי, א מחיה. נישט איינמאל האט א פערד זיך דערשראקן און געלאפירט אויף צוריק אן דעם בעל העגלה" - "הקבוצה הגדולה הגיעה מרוסיה, האורחים הראשיים היו חסידי אומאן, החסידים ה'מתים' של רבי נחמן מברסלב, שלא היה להם רבי (חי) לפי צוואת רבם, אמנם לקברו של רבי אלימלך הסכימו לבוא, ודווקא בהמון, הם הבריחו את הגבול באיזה מקום על יד אולאנאו (שם מקום) לערך כעשרים ושמונה קילומטר מליז'ענסק, ועם הרכבת של רוזבדוב (עיררה בפולין בין לובלין וקרקוב) הגיעו מניסקא (שם מקום). אנו היינו יודעים פחות או יותר מתי הם באים, והיינו אצים רגלי לרכבת שעמדה במרחק של כקילומטר מהעיר, וממתינים להם. עוד מרחוק כבר שמענו קולות ומנגינות, וכשהתקרבה הרכבת התגברו הקולות, ונשמעה שירה בלתי פוסקת. תוך כדי שירים וריקודים ירדו 'ונשפכו' מהקרונות, והתאגדו כתף אל כתף בחבורות של כשישה - שמונה אנשים, ונכנסו כך לתוך העיר בשירה וריקודים. הם היו מנגנים טובים, הרבי מברסלב בחייו ציווה 'עבדו את ה' בשמחה', והיה זה מרנין לשמוע את המתיקות - עצבות - התלהבות של הניגונים שלהם. או אז היינו כמעשה קונדס מתערבבים ביניהם, והיינו רוקדים עמהם יחד, עד אשר הגענו לתוך העיר. חסידי אומאן לא היו הולכים רק על שפת הדרך [מדרכה], אלא 'הציפו' את הרחובות, ואנו יחד עמהם, 'א מחייה'. לא פעם היה שהסוסים נבהלו ודהרו לאחור אף ללא הבעל עגלה"; ובספר 'מי שמואל' פרק קצ"ג: "וגם הייתי אז על היארצייט של רבי אלימלך זצ"ל יחד עם אנשי שלומנו"; ובספר 'אש תמיד תוקד' עמוד שפ"א: "ר' שמחה [בארינשטיין] הקדיש את חייו לענייני הציבור של אנ"ש, אם זה שכירת אוטובוסים מלודז' ללובלין לראש השנה, ובכ"א אדר לליז'ענסק לציון הרבי ר' אלימלך, אם בהרבצת תורה לתלמידים, בלימוד ברבים בספרי רבינו, או בגיוס כספים למפעל ההדפסה של ר' אהרן לייב ציגעלמאן, בכל מקום הנצרך השתדל להטות שכמו למען הכלל; ושם עמוד תק"פ: "כחסידי ברסלב האמון על הפצת המעיינות, הביא ר' אברהם לדפוס בשנחאי בשנת תש"ג את ה'תיקון הכללי' יחד עם ההקדמה והתפילה מ'אמתחת הכתבים', וכשנשארו עמודים ריקים בסוף הספר הוסיף בכתב ידו על פי הזיכרון את ה'צעטיל קטן' מהרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע. את הספר הפיץ בין הפליטים כדי לזכות את הרבים".

מח

ספר לי ר' יחזקאל'ע לובלינער¹, שבעת היותו על ציון של הרב רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, טען לפניו: "הן אמת שאתם הבטחתם לכל מי שיבוא על ציונכם לא ימות בלי תשובה; אבל אני מבקש אתכם שאחיה בתשובה!"; ויפה טען: [מכתב רבי אלחנן ספקטור חודש סיון תש"ג]

מט

כאשר שהה רבי לוי יצחק במחנה העקורים שבגרמניה אחרי המלחמה פגש בכחור אחד (א' וואוילער בחור איז ער געווען) שספר לו שהוא הנו מילידי העיר ליזענסק עירו של הרב רבי אלימלך, ובאותו הלילה שהגיע לעיר הידיעה שהגרמנים ימח שם מתקרבים אליהם, ברחו רבים, ובדרך מנוסתם עברו כל הבורחים דרך מקום ציונו הקדוש של הרב רבי אלימלך זצ"ל, ובכו שם בדמעות שלישי (א'סאף געוויינט און געוויינט), ואחר כך נסו וברחו מהעיר ליזענסק.

למחרת בבקר, כשנכנסו הגרמנים, ספרו להם הגוים תושבי ליזענסק בסבלותם (א' גוי'אישע קאפ') שהיהודים שהו הרבה בבית החיים על קברו של הצדיק ביום האתמול, ובדאי סימן הוא שהחביאו שם זהב ורכוש רב ועצום. והלכו תכף הגרמנים למקום ציונו הקדוש, ופתחו את הקבר וחפשו, ולא מצאו שם כלום, והשאירו את מקום הקבר פתוח בכזיון עצום ה' ישמר.

סה. הוא רבי יחזקאל אפרים ב"ר שמעון צבי מנדלאייל, מאנ"ש דלובלין, נלב"ע ה' שבט תשט"ז.

וְסֵפֶר הַבְּחֹר הַנִּ"ל לְרַבֵּי לְוִי יִצְחָק שֶׁהוּא הָיָה שֵׁם בְּלִיז'עֵנְסֵק, וְהֵנָּא צִיִּים
 יִמַּח שְׁמֵם כְּכֹר לְקַחוּהוּ אֲלֵיהֶם, וּבְתוֹךְ כֶּף נֹדַע לוֹ מִהַקְדוּת עִם
 צִיּוֹן הָרֵב הַקְדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, וּפְנָה בְּתַחֲנָה לְשׁוּבָיו שְׁמִכְרַח הוּא לְגַשׁ
 לְאִיזָה מְקוֹם לְזִמְן מְעַט, וְנִתְּנוּ לוֹ אִיזָה זִמְן שֶׁל כְּחֻצֵי שְׁעָה לְעַרְף שְׁאֵם
 לֹא יִשׁוּב לְזִמְן זֶה אֲלֵיהֶם, יִתְּפֹסוּהוּ אַחֵר כֶּף וַיְהִרְגוּהוּ תַכְף וּמִיד. וְאָכֵן
 יֵצֵא, וּבִרְר הֵיכֵן מִסְתַּתֵּר רַב הָעִיר, וְהִגִּיעַ אֵלָיו וְסֵפֶר לוֹ מִהַחֲרָפָה וְהַבְּזִיּוֹן
 הָעֲצוּם, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: "וּוֹאֵס זָאל אֵיךְ טָאן? דָּעֵר רַבֵּי רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ'ס צִיּוֹן
 אִיז אָפֵן, און אֵיךְ דָּארְפֵן זֵיין דָּארְטן, אַז נִישְׁט - וועט מֵעַן מִיךְ גְּלִייד
 הַרְג'עֵנְען!" - "מָה אַעֲשֶׂה? צִיּוֹנוֹ שֶׁל הָרֵב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ פְּתוּחַ, וְאִנִּי
 צָרִיךְ לְחַזֵּר כְּכֹר, שְׁאֵם לֹא כֵן - יְהִרְגוּנִי". וְנָתַן לוֹ הָרֵב סְדִין לְבֵן שֶׁלֹּא
 הָיָה בוֹ שׁוּם שְׁמוּשׁ ('א ווִיִּסֵן לֵיִלְאָךְ וּוֹאֵס מֵעַן הָאֵט נִישְׁט גֶּעֲנוּצְט'),
 וְנִעֲנָה וְאָמַר לוֹ: "זָאלְסֵט אַסְאךְ בַּעֲטֵן דָּעם אוֹיפְעֵרֶשְׁטן, און זָאלְסֵט
 נַעֲמֵעַן דִּי הֵיִלִּיגֶע בֵּינֵנְעֵר און אַרֵיִנְלִיגֵן אֵין דָּעם ווִיִּסֵן לֵיִלְאָךְ, און
 אַרֵיִנְלִיגֵן קָרִיק און בַּאָגְרָאבֵן, און אֵין דָּעם זְכוּת זָאלְסֵט נְצוּל ווערן
 פּוֹן אַלְעם" - "תְּבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ, וְתִקַּח אֶת הָעֲצָמוֹת הַקְדוּשׁוֹת
 וְתַכְנִיֵּסם לְתוֹךְ הַסְּדִין הַלְּבָן, וְתַכְנִיֵּסם בְּחֻזְרָה לְחֻלְקַת צִיּוֹנוֹ וְתַכְסֶּה אֶת
 הַקְּבֵר, וּבְזְכוּת זֶה תִּנְצַל מִהַכֹּל". וְאָכֵן הָלַךְ וְסָפֵן עֲצָמוֹ עֲבוּר זֶה, עַד
 שֶׁהִחְזִיר הַכֹּל לְקַדְמוֹתוֹ. וְסֵפֶר לְרַבֵּי לְוִי יִצְחָק אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
 מְצָאָתָהּ בְּשָׁנוֹת הַמְּלַחְמָה הָאִמָּה, שֶׁלֹּא הָיָה שׁוּם דְּרָךְ הַטְּבַע שֶׁיִּנְצְלוּ
 חַיֵּיו, וְרַק בְּזְכוּת מָה שֶׁעָשָׂה לְמַעַן כְּבוֹד הָרֵב הַקְדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ -
 נְצוּל לְמַעְלָה מִדְּרָךְ הַטְּבַע, כְּבִרְכָתוֹ וְהַבְּטָחָתוֹ שֶׁל הָרֵב - "אֵין אַזְעֵלְכֶע
 צְרוּת בֵּין אֵיךְ גֶּעוּוֹעַן, אַז ס'אִיז נִישְׁט גֶּעוּוֹעַן קִיין שׁוּם דְּרָךְ הַטְּבַע,
 אַבְעֵר אֵין דָּעם זְכוּת - אִיז עַר נְצוּל גֶּעוּוֹאָרֵן":